

ROMÁN (OLÁH) ELEMEEK
AZ ERDÉLYI SZÁSZ NYELVBEN

IRTA

BRENDÖRFER JÁNOS

A BUDAPESTI VII. KER. ÁLLAMI FŐGYMNASIUM TANÁRA.

BUDAPEST.

A SZERZŐ TULAJDONA.

1902.

BEVEZETÉS.

Az erdélyi szászok a történelmi adatok tanúsága szerint a XII. század elejétől laknak mai hazájokban. II. Gejza királyunk hívására vándoroltak be a közép *Rajna* mellől, továbbá *Köln*, *Trier* és *Düsseldorf* tájékáról. Az oklevelek úgy is nevezik őket: «*Flandrenses*» vagy «*hospites*». Behívásuk részben azért történt, hogy az ország délkeleti részét a kunok és besenyők betörései ellen védelmezzék, másrészt pedig, hogy a pusztá (desertum), erdővel fődött s lakatlan területet benépesítsék és megműveljék. II. András 1211-ben adományozza a német lovagrendnek a *Barczaságot*, a mely elhagyatott s lakatlan föld volt. Az ő kivándorlásuk után, mely szintén a király parancsára történt, a velök jött német gyarmatosok ott maradtak. Ez utóbbi jelenség is igazolja, hogy az erdélyi szászok nem ugyanazon időben s ugyanazon helyről kerültek hazánkba. A tudomány legújabb eredményei azt *tanítják*, hogy az erdélyi szászok nyelve a középső frank vagy Moselmenti frank dialektusokhoz tartozik (V. ö. Dr. *Kisch* G.: «*Nösner Wörter und Wendungen.*» Bevezetés.)

Közel nyolczszáz esztendeje tehát, mióta a szászok elszakadtak az anyatörzstől, s más nyelveket beszélő népek között élnek ezen országban. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy nyelvükben mindazon népek nyelvéből

eredt elemeket kell találnunk, kikkel a századok folyamán jóban és rosszban egyaránt kenyerespajtások voltak. Nem szorul bizonyításra, hogy e tétel megfordítva is áll. Azok közt az idegen elemek közt, melyek a szász nyelvbe Erdélyben behatottak, legnagyobb számúak a magyar kölesönszók mellett a román (oláh) elemek. Igaz, hogy a szász és román közt olyan volt a viszony, mint az úr és szolga között, mert amazok voltak a privilegizált nép, emezek pedig többnyire jobbágyok és pásztorok a szászok birtokain. Ezt különösen a *Királyföldről* mondhatjuk. Ámde a románság Erdélyben most és a múltban túlnyomó számú lévén és a szászokkal bevándorlásuk kezdete óta szakadatlan érintkezésben állván, erősen rányomta bélyegét nyelvükre.

Mivel a szász nyelvbe felvett *magyar* kölesönszókat Dr. Jacobi Gyula, a segesvári ág. ev. főgymnasium 1894/1895. évi értesítőjében: «Magyarische Lehnworte im Siebenbürgisch-Sächsischen» cím alatt tanulmányozta, a jelen munkában az erdélyi szász nyelvben előforduló *román* elemek tárgyalására szorítkozhattam.

E munka célja tehát *lehető* pontos összegyűjtése s kimutatása ama román eredetű kölesönszóknak, melyek a szász nyelvben találhatóak. E sorok írója, ki maga is brassói és szász eredetű, az anyagot részint személyesen gyűjtötte, részint pedig az idevágó szakirodalomból állította össze. A nyelvbeli hatás nagyságának könnyebb mérlegelése és áttekintése kedvéért úgy osztottam be művemet, hogy 1. azon szókat adom, melyek valamennyi erdélyi szász nyelvjárásnak közkincsévé váltak; 2. melyek csak bizonyos vidékeken ismeretesek. Külön csoportba foglaltam 3. a helyneveket, folyóneveket, hegyneveket, 4. a házi állatok egyéni neveit, növények elnevezéseit, és a gúnyneveket, melyek a románból kerültek a szászba.

A harmadik csoportban felsorolt helynevek csakis Erdélyben vagy annak legközelebbi szomszédságában levő helyekre, hegyekre, hegycsúcsokra, dűllőkre, folyókra stb. vonatkoznak és részint a mindennapi használat alapján, részint az Erdélyi Kárpátégylet (Siebenb. Karpathenverein) évi értesítőiből állítottam őket össze.

Ezen neveknek legnagyobb része eredeti román alakjukban nemesak a szász nyelvbe ment át, hanem az irodalmi német nyelven irt értesítőkben, tankönyvekben, folyóiratokban, újságokban és a közhasználatban szerepelnek, a nélkül, hogy lefordították vagy másképen változtatták volna. Az a tény, hogy az illető hegyeknek, folyóknak stb. más nyelvből származó nevei vagy egyáltalában nincsenek meg, vagy legalább nem általános ismeretűek és használatuak, annak a bizonyítéka, hogy román emberek voltak, kik akár saját nyelvükből vett, akár régibb (pl. szláv) elnevezések alapján először használták ezeket a neveket, melyek későbben legnagyobb részt romános végzetű vagy értelmű alakban mentek át úgy más hazai nyelvekbe, mint a szász dialektusba.

Végül a 4. csoportban összefoglaltam a románból származó gúnyneveket, a házi állatok egyéni neveit és a növények népies elnevezéseit.

Tudvalevő dolog, hogy a szászban általánosan elterjedt ide vágó kölcsönszók részint a magyarból, részint pedig a románból mentek át, a mi újra azt mutatja, milyen szoros összeköttetésben élt eddig és él most is e három nép egymással, mivel hogy épen olyan kifejezések találhatók a kölcsönvételek közt, melyek a mindennapi élettel, foglalkozással fűgnek össze.

A szász nép maga is túlnyomóan földmivelő nép lévén, felvette a körül lakó népektől épen azon szókat, a melyeket az ő foglalkozásában használhatott.

Megjegyzem még, hogy az olvasó munkámban számos olyan szóelemre is fog akadni, melyek már a románban is idegen szavak. Mivel azonban a szászok ezeket is *közvetlenül* a román nyelvből vették át, szükségképen a szász nyelv román elemeihez sorozandók.

A következő felsorolásban ott, a hol egyáltalában a szász kifejezés mellé fordítást adtam, a német jelentést is hozzácsatoltam, még pedig azért, mert nem mindig lehetett a szász példának egész értelmét a magyarban tüzetesen visszaadni és másodszor, mert a német idézeteket eredeti alakjokban akartam felhozni.

IRODALOM ÉS RÖVIDÍTÉSEK.

B. = Besztercze.

Br. = Brassó.

F. M. = Fuss Michael: Alphabetische Zusammenstellung der sächsischen, ungarischen, walachischen und deutschen Trivialnamen in Siebenbürgen wild wachsender oder allgemein kultivierter Pflanzen. (Archiv des Vereins für siebenb. Landeskunde A. F. III.)

Gr. E. = Grigorovița E.: Rumänische Elemente und Einflüsse in der Sprache der Siebenbürger Deutschen. (Zeitschrift für hochdeutsche Mundarten. Heidelberg, 1901, 1—2; 4—5.) — Ugyancsak Grigorovița irt e kérdésről a «Noua Revista Română» cz. folyóiratban «Dialectul așa numit săsesc al germanilor din Transilvania și elementele romine cuprinse în el.» (București, 1900.)

H. J. = Haltrich Joseph: Zur Culturgeschichte der Sachsen in Siebenbürgen, 1867. (Enthält Spiele, Sprichwörter, Redensarten etc.)

H. Pl. = Haltrich: Plan zu Vorarbeiten für ein Idiotikon der siebenb.-sächs. Volkssprache. Brassó, 1865.

H. W. = Haltrich-Wolff: Zur Volkskunde der Siebenbürger Sachsen. Wien, 1885.

J. = Jahresbericht des siebenb. Karpathenvereins.

J. J. = Dr. Julius Jacobi: Magyarische Lehnworte im Siebenbürgisch-Sächsischen. Segesvár 1895.

K. = Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde. Nagy-Szeben, 1901.

- K. F.* = Kramer Friedrich: Idiotismen des Bistritzer Dialektes. Beszterce, 1876, 1877.
- K. G.* = Dr. Keintzel Georg: Nösner Idiotismen. Beszterce, 1897.
- K. N. W.* = Dr. Kisch Gustav: Nösner Wörter und Wendungen. Beszterce, 1900.
- K. V.* = Kästner Viktor: Gedichte in siebenbürgisch-sächsischer Mundart. Nagy-Szeben, 1895.
- N. Sz.* = Nagy-Szeben.
- Sch. F. W.* = Schuster F. W.: Siebenbürgisch-sächsische Volkslieder, Sprichwörter, Räthsel, Zauberformeln etc. Nagy-Szeben, 1865.
- Sch. J. K.* = Schuller J. K.: Gedichte in siebenb.-sächsischer Mundart.
- St.* = Stoof Johann: Gedichte in Rosenauer Mundart.
- Sz. R.* = Szász-Régen.
- Th.* = Thullner Ernst: 1. Bä der Kalefok (Geschichten uel Lidcher). Nagy-Szeben, 1898. 2. Ous der Rōkestuw (Lastig Geschichten a saksesche Reimen).
-

I.

ÁLTALÁNOS KELETÜ SZAVAK:

abĭa, *dabĭa* és *dabdā* (◌◌◌): aligha, bajosan : kaum, mit Mühe, pl. ě kôn *dabĭa* gôn = alig jár : er kann kaum gehen ; — rm. *abĭa*, *d-abĭa*, (dial.) *dabdā*.

afuresin (◌◌◌◌): kárhoztat, nehez szivvel van vkihez : verdammen ; jemdm. gram sein ; — rm. *afurisc*. Pl. et as wäi won et *afuresit* wär ; ech hun et uch *verafuresit* : ráuntam már : ich bin ihm auch schon gram, überdrüssig geworden ; *afuresit* és *verafuresit* : kárhoztatva, verflucht, verdammt ; — rm. *afurisit*.

almeroi (◌◌◌), f., (dim.) *almeroichen* : falszekrény : Wand-schrank, — rm. *almäroï*, *armäroï*.

amëritich (◌◌◌◌): szomorú, levert : betrübt, niedergeschlagen, pl. et ás mer esu *amëritich*, — rm. *amärit*.

apukán (◌◌◌): hozzáfog, valahová jut : ergreifen, anfangen, irgendwhin gelangen, pl. Bäs e nor apukát ; wan e duër anen apukat = ha oda belekerül, wenn er da hineingerät ; — rm. *apuc*.

ardeĭ (◌◌) m., paprika : (roter) Pfeffer als Gewächs, Paprika, — rm. *ardeĭ*.

arkan (◌◌) m. : pányva, kötél : Schlinge zum Pferde- und Hunde fangen ; átv. ért. : em fēt sē mat dem *arkan* = mindenféle csalafintasággal rábirják, hogy saját kedvük ellen tegyenek : man bewegt sie durch allerlei Vorspiegelungen zu einem ihnen unliebsamen Schritte ; — rm. *arcum*.

ascha (˘˘): ments Isten! Gott behüte! ei, warum nicht gar! — rm. *aşa*.

aschezân (˘˘˘) sich: leül, megszáll, leereszkezik, megsűrösödik: sich setzen, niederlassen, senken, verdichten; pl. der badem huët sich noch netj *aschezat*; — rm. (mä) *asez*.

astimperân (˘˘˘˘) sich: csendben van, megnyugszik: stille sein, sich beruhigen, pl. *astimpera* dich emol = legyen már békesség: gib doch endlich Ruhe; — rm. (mä) *astimper*.

avere (˘˘˘) f.: vagyon: Vermögen, Hab u. Gut; megvető érteleben is, pl.: döt as senj gönz *avere*, — rm. *avere*.

ažun (˘˘) m.: ráolvasás, hlge Handlung, Hokuspokus, pl. denn hie sul mochen en *ažun* = a jószág megrontása ellen egyházi szertartást kell gyakorolnia; er sollte (gegen Verhexung des Viehes) eine gottesdienstliche Handlung vornehmen; — rm. *ajun*. (St.)

ba, pl. e kantj netj *ba* mochen = egy hang sem jött ki a torkán; er konnte keinen Laut hervorbringen; e söt wader bu noch *ba*, — rm. *ba*.

bábě (˘˘) f.: bába, vén asszony: alte Frau; ez összetételben: *zilě-bábě*: zimankós, télies nap tavaszkor; stürmischer, winterlicher Tag im Frühjahr; pl. dit as hetj en iwel *zilěbábě*; na kun die blesch *zilěbábě* = márczius első 9, vagy első 12 napja; die 9 oder 12 ersten Märztag; — rm. *babě* és *zilele babelor*.

bakschisch (˘˘) m.: borraivaló: Trinkgeld; do bekít e munchen *bakschisch*, — rm. *bacsis*.

balměsch (˘˘) m.: prósza: eine aus Maismehl und Milchrahm bereitete Speise; — rm. *balmos*. (J. J.)

bardě (˘˘) f.: bárd: breite Axt, Beil; zwin lenenk (Bohrer) (fúró) uch en *bardě*, — rm. *bardä*. (Sch. F. W.)

bardasch (˘˘), *bordasch* m.: ács, der mit der Axt versehene, Zimmermann; — rm. *bärdaş*.

bätsch, *baisch* m.: bács: Senner, Käsemacher, älterer erfahrener Hirt, Oberschafhirt; — rm. *bač*; a *baisch* alakra úgy látszik a magy. *bácsi* szó is hathatott. (J. J.)

bažokre (˘˘˘) f.: esúfság: Spott, Scherz, pl. dot as jo nor *bažokre*; *bažokre* dreiwen mat äimendem = lóvá tesz: jem.

zum besten haben, foppen, spotten; ech bá jo nor de *bažokre* = czéltábla, bünbak vagyok: ich bin Gegenstand des Spottes; — rm. *bajocurǎ*.

bažocurin (∪∪∪∪): esúfol: foppen, spotten, sich lustig machen, — rm. *bajocuresc*.

bdjetich (∪∪): hitvány, szánandó: arm, elend, bedauernswert; — rm. *biet*; (dial.) *bđet*.

běgěu (∪∪) m.: bagó: der nicht ausgerauchte Tabakrest; Kautabak; e stánkt nō *běgěu*, — rm. *băgău*. (J. J.)

bekatsen (∪∪∪): ráadja a fejét vmire: sich abgeben, anhängen; wiēr wit sich dermat *bekatsen*: ki fog azzal bajlódni; wer soll sich damit abgeben; — rm. *acăř*, (népies kiejtés) *căř*.

belin (∪∪): nyúz, levág, schinden, schlachten; pl. mer wal-len det purtschelchen drō *belin* (Th.); — rm. *belesc*.

berbetsch (∪∪) m.: ürú: Hammel; — rm. *berbecce*.

beretchet (∪∪∪): bővében: in Ueberfluss, in Hülle u. Fülle; diēr huēt Gēld *beretchet*; — rm. *berechet*.

belaur (∪∪) m.: kuvasz, sárkány, szörnyeteg; grosser Schäferhund, Drache, Ungeheuer, pl. dot as äner wäi e *belauer*; e as gemēst wäi e *belauer*; — rm. *bălaur*.

běrbos (∪∪), *běrbossich*: szakállas: bärtig, bebärtet; pl. na gehirst te uch tsa de *běrbossijen*: most te is a szakállasok közé tartozol; — rm. *bărbos*.

bess f.: bögöly, a bögöly csipése: Bremse, Bremsenstich, Viehfliege; pl. de käi bekun de *bess*, (mire hanyatt-homlok elrohannak); átvitt értelemben a nyugtalan természetű emberre mondják: e huēt de *bess*, — rm. *biză*.

bete (∪∪) f.: övszalag: Gurtband; színes, többnyire háromszinű szalag, melyet a románok ünnepélyes alkalmakkor viselnek; färbiges, meist Nationaltricolorband der Rumänen bei Festlichkeiten; — rm. *bete*.

bětut (∪∪): meg van verve: geschlagen, pl. e as *bălut* genäch = rajta van a teher: er ist gestraft genug; e ás e wenig *bălut* la cap = feje lágyára esett, lágy velejű: er ist nicht ganz normal; — rm. *bălut* (la cap).

bírr: csalóató felkiáltás, melylyel a juhokat hívják; Lock-

ruf für die Schafe; pl. der tšchoban mocht kēn de schōf *birr* und se folžen em; — rm. *birr!*

bisēboi (⊕⊕) f.: poszméh, vadméh: Biene, Bremse; pl. wäi won en *bisēbei* en hēt gestōchen; *bisēboi* krēch ant hoi, mäleh ant flēschken, huēwer ant tēschen; plutsch an de böch (H. J.) (gyermekversben); — rm. *biză + boř*.

bitsch m.: ostor (gyermeknyelven): Peitsche in der Kindersprache; — rm. *biciř*.

blestemān (⊕⊕⊕): átkoz: verwünschen, Verfluchen; — rm. *blastem*.

(tse) **blestemat**, *blestematich*: átkozott: niederträchtig; — rm. *blestemat*.

boboteazē (⊕⊕⊕) f.: vizkereszt: Hlg. Dreikönigsfest; de bloch hun hetj *boboteazē*; af de blēs ch *boboteazē* as e 4 johr ölt; — rm. *bobotează*.

bodaproste (⊕⊕⊕): Isten fizesse meg! Vergelts Gott! won te dem barler en Kretser gist, söt e der *bodaproste!* — rm. *bodaproste!*

bojēr, *bujēr* (⊕⊕) m.: bojár, oláh főnemes: Bojar, Edelmann; de *bujēren* tsānj ant buēd; e satzt do wäi e *bujēr*, — rm. *boier*.

bolovan (⊕⊕⊕) m.: bálványkő: dicker Stein, Block, Klotz; e as (bedranken) wäi der *bolovan*, — rm. *bolovan*.

bots m.: 1. furkósbot: Knotenstock, 2. tömzsi ember: stämmiger, untersetzter Mensch; — rm. *băř, biř*.

brāgē (⊕⊕) f.: malátacsira: Schlempe; pl. mer fittern det gedeier mat *brāgē*; — rm. *bragă*.

breaza (⊕⊕) f.: oláh paraszt-táncz: Bauertanz; der tšigun soll es en *breazē* spillen; — rm. *breaza*.

brēnkē, *brīnkē* (⊕⊕) f.: sertésorbáncz: Halsdrüsengeschwulst der Schweine, Bräune, Rotlauf; e verschreiwť vor de *brēnke*; — rm. *brīncă*.

brerēl (⊕⊕) f.: (bredel-ból) furkós: (entst. aus breděl): Knüttel, Knotenstock. V. ö. *brerlen*: békóba köt: fest binden, fesseln; — rm. *brad, brădel, bredel*.

brintsch m.: lökés, vágás: Stoss, Hieb; pl. ech giēn der en *brintsch*, dat de kit kolo flejst; gaw mer en brintsch, (a szán-

kázásnál): (beim tshiakléfahren der Kinder): — rm. (a da) *brincǎ*.

brinzö (˘˘) f.: brinza: Käse, Schafkäse. Mondják *brinzekäs* is. V. ö. még: *brinsebloch*: túrós oláh: Käsewalach, zur Bezeichnung eines rohen, ungezogenen Menschen (V. ö. Kisch *elblöch*); pl. e sätzt dö wäi e *brinseblöch*; wird gesagt von einem in der Stellung des käsebereiten Tschobáns unanständig sitzenden, sich lümmelnden Menschen; — rm. *brinzǎ*.

bruaské (˘˘) f.: 1. varangy: grosser Frosch, Kröte, 2. mér-ges, ravasz asszony: galliges, falsches Frauenzimmer; — rm. *broascǎ*.

bubedultsch (˘˘˘) f.: ótvár: Geschwür, Ausschlag bei Kindern; — rm. *bube dulcǎ*.

budé (˘˘) f.: árnyékszék, embertrágya: Abort, Dünger aus demselben; pl. der grangt as mat *buda* gemast, dö wiést et; — rm. *budǎ*.

bufarn (˘˘) m.: bika, bivalybika: Stier, Büffelstier; — rm. *boǎ* + farrn. V. ö. *bika* (magy.) + farrn. (J. J.)

bugatic (˘˘˘): gazdag, nagyképű, henczegő: reich, gross-tuerisch, protzig; — rm. *bogat*.

buha (˘˘) f.: 1. bagoly: Uhu, Eule; 2. csunya asszony: hässliches Frauenzimmer; 3. az a ki a bujósdi játéknál keres: die suchende Person in einem Versteckspiel. Pl. «Geld u. Gut vertreib ich, mit der *buha* bleib ich», mondják emberekről, a kik csunya de gazdag asszonyokat vesznek el; sagt man zu Männern, die reiche, hässliche Frauenzimmer heiraten. Ebből: **buhoi** (˘˘), **buhu** (˘˘): — rm. *buhǎ*.

buiestru (˘˘˘) m.: poroszkáló lépés: Pass, Zeltergang, Gangart des Pferdes; dit fard gīt am *buiestru*, — rm. *buiestru*.

bukurán (˘˘˘) sich: örül: sich freuen; pl. der mäntsch *bucurat* sich; — rm. (mǎ) *bucur*.

buländrě (˘˘˘) f.: czondra: Lumpenzeug; det gebulender = czók-mók, die 7 Sachen, Plunder, Habseligkeiten; — rm. *buleandrǎ*.

bultsen (˘˘) m.: sajtczipó: kleiner Käse; bultsen: tészta, melyet puliszkából és sajtból készítenek: Speise aus Palukes u.

Käse bereitet; átv. ért. ügyefogyott ember: von einem dicken, unbeholfenen Menschen; pl. bultsendritz; Spottvers: dreh dich Dritz (Andreas) der *bultse* kit; — rm. *bulz*.

burdei (◡◡) f.: kunyhó: Hütte, ärmliche Wohnung; de tsi-gune wunen an er *burdei*; megvető értelemben házokról is: auch von Häusern überh. in verächtl. Sinn; et as jö nor en éland *burdei*, — rm. *bordei*.

burdú(f) (◡◡) m.: 1. sajt tömlő: Käsebalg; 2. vastag, idomtalan ember: dicke plumpe Person; pl. e huët sich de *burduf* ugestampt; ech hun en *burduf* tourelt gekuft; — rm. *burduf*.

burets (◡◡) m.: gomba, erdei gomba: Pilz, Waldschwamm; tréfásan széles karimájú kalapról: scherzh. von einem breiten Hute; pl. e liëft wäi e *burets*: úgy él mint a gomba az esőben: er lebt, wie ein Waldschwamm im Regenwetter; wat for en *burets* huët te der afgesatzt? de mäntshe wuossen ous der iërd jo netj wäi de *buretsen*; gúnyvers: Frits, widiwits, klener *burets*, krech ant kotets; pl. *de burets*, *de buretsen*, — rm. *burete*, *burefi*. (Sch. F. W.)

burlak (◡◡) m.: kövér ember: fatter Mensch; agglégény: Unverheirateter, Junggeselle, Hagestolz; pl. e as gemëst, wäi e *burlak*, der N. N. äs en öld *burlak*, — rm. *burlac*.

burloi (◡◡) f., dim. *burloichen* (◡◡◡) m.: agyag korsó: irdenes Wassergefäß, Thonkrug mit einer «tschutsch»; gúnyneve az alacsony, tömzsi asszonyinak: kurzes, dickes Frauenzimmer; — rm. *burloi*.

buzë (◡◡) f.: ajak, különösen duczos ajak: hängende, aufgeworfene Lippe; en *buzë* möchen schmollen: dicke Lippen machen (beim Weinen): szepegni; — rm. *buză*.

buzatich (◡◡◡): nagy ajkú: grosslippig, dicklippig, mit hängendem Maul; pl. det *busatich* fellen; — rm. *buzat*. (St.)

budëgan, *busdugan* (◡◡◡) m.: buzogány: keulenförmiger Streitkolben; — rm. *busdugan*.

bussiok (◡◡◡), *bossiok* m., (Br.) *betsilek* (◡◡◡) m.: bazsalikom: Basilienkraut, Heilkraut (*ocimum basilicum*); — rm. *buswioc*.

buteschich (◡◡◡): kurta és vastag: kurz und dick; — rm. *butaş*.

butsch m.: poczak: Ranzen, dicker Bauch; e huët en dake butsch; der butsch as em vol; — rm. *bucă*, pl. *bucă*.

dândscheln (◡◡): pepeşel: lange an etw. herumarbeiten, viel Zeit vertun mit etw.; subst. det *gedandschel*, — rm. *tân-dălesc*.

dantsch m.: rajkó: Zigeunerknabe-kind; e setj ous wäi en *dantsch*, — rm. *dancă*.

dâskal (◡◡) m.: kântor-tanító: Lehrer, Sänger in der rum. Kirche; — rm. *dascăl*.

däkë dâi nâi: közmondás: ha sokat adsz másnak, magadnak nem marad. Sprichw.: um vor allzugrosser Freigebigkeit zu warnen; — rm. *dacă dai, n'ăi*.

denië (◡◡) f.: éjjeli istentisztelet a húsvéti böjtben: nächtlicher Gottesdienst in der Osterfastenzeit; — rm. *denie*.

deotchân (◡◡◡): megver (szemmel): beschreien, berufen; em huët et *deotchut*, — rm. *deochă* (a *deochia*).

deskintân (◡◡◡): ráolvas, a bűbájt leveszi: eine Zauberformel hersagen, entzaubern; különösen kélések és nyakbetegségek ellen: besonders gegen Geschwüre und Halskrankheiten angewendet; pl. de Stenikë huët mer *deskintát*, — rm. *descânt*.

dëg f.: donga: Daube; átv. értelemben is: pl. et fehlt em en *deg* (efr. rm.: *î lipseşte o doagă*), — rm. *doagă*.

djerlë (◡◡) f.: börtön, különösen Szamos-Ujvár: Gefängnis; e as an der djerlë gewiëst; — rm. *gherlă*, (dial.) *d'erlă*.

djebë, *djep* f.: szür: Gewand, Bauernkittel, grober Mantel; — rm. *ghebă*.

djebos (◡◡), *djebossich*: púpos: buckelig; esu djebossich, wäi e as . . . , — rm. *ghebos*.

djoanë (◡◡) f.: kövér asszony: beleibtes Frauenzimmer; et as gemäst wäi en djoanë; — rm. (*le*) *ghioană*: szörnnyeteg: ein Ungeheuer.

djold m.: ökölcsapás: Faustschlag, Knuff; e huët en dich-tijen djold bekun; — rm. *ghiold*.

des schi des (±∪±): nagyon gyakran: sehr häufig; und schliäg bekun ich des schi des (St.); — rm. *des şi des*.

deschteptân (∪∪±) sich: felébred: erwachen; bas mer es deschteptâten, wor e dervun; — rm. (mã) *deştept*.

detot (∪±): egészen: ganz u. gar; bas hiē se gäkt detot verprasst; (St.) dot as nã detot e licht Mäntsch; — rm. *de tot*.

diplē (±∪) f.: hegedü: Geige; na köst te der nor de diplē niēn (zu einem, der sein Hab und Gut verloren hat); — rm. *diplă*.

dor m.: vágy: Sehnsucht, Verlangen nach etw.; pl. eeh hun dor nō dēr; e huēt en grussen dor = megkiván valamit: er hat ein lebhaftes Verlangen; anir dor wōr netj geställt; dor hun no äst. (V. ö. rm. am dor de (és *după*) ceva); — rm. *dor*.

dregutsen (∪∪∪): czirogat: liebkosen; se hu sich genäch dregutst; — rm. *drăguţă*: babája vkinek: Liebchen, Schätzchen.

drimběl (±∪) f.: diáknyelven: a ki csikót fogott: in der Studentensprache: schlechte Note, «nicht hinreichend»; e huēt hetj weder en drimbel bekun; — rm. *drimbă*: doromb: Brumm-eisen.

drobm (B.), *drum* (Br.) m.: nagy darab: grosses Stück; pl. diēr schnetj sich en drum brüt; — rm. *drob*: darab: Brocken, Klumpen.

drum m.: út, pálya: Weg, Strasse, Bahn; pl. eeh hun em den drum gegiēn (rm. daū *drumul* cuiva): ich babe ihn fortgeschickt, entlassen. (V. ö. den *dus* gen); — rm. *drum*.

dultschâtsē (∪±∪): ezukorba főtt gyümölcs: eingekochter Früchtesaft; — rm. *dulceaţă*: Süssigkeit.

dura (±∪) f.: pörgetyü: Kreisel; fölkiáltás, ha valami tárgy forog: interj. beim Rollen eines Gegenstandes (Kinderspr.); pl. der pilla schepelt dura! — rm. *dura*.

durē (±∪) f.: útszéli asszony: unordentl. Frauenzimmer; auch *hurě-durě*.

dus m.: út: Weg, Lauf; den dus niēn: megszökik: durchgehen; den dus giēn: úti lapút köt vkinek a talpára: den Laufpass geben, vgl. drum; (ähnl. Br. den elment giēn, aus: magy. elment, eigentl. er ist fortgegangen; subst.); — rm. *dus*.

dschambasch (◡◡) m. : lócsiszár : Pferdehändler, Rosskamm; — rm. *geambaş*.

dschimbir (◡◡) m. : babos fejkendője a menyecskéknek : ein rot punktiertes, in besonderer Weise geknüpftes Kopftuch der rum. verheirateten Frauen; em huët der brekt den dschimbir afgebangden; — rm. *gimbir*.

dschol m. : betét : Einsatz beim kâpreşpiel; poi de dschol mōchen : elsinkófál : wegstibitzen; — rm. *giol*.

enkâi (◡◡) : legalább, inkább : wenigstens, mindestens, lieber; — rm. *incaî*.

fâlě (◡◡) f. : henczegés, nagyzolás : Prahlerei, Hochmut, Grossthueri; pl. do as uch nor de fâlě mâre, und derhandjer as nast; — rm. *fală*.

fap, *fapt* m. : csalánküteg, kanyaró : Nesselausschlag, Mäsern; méreg : Gift; em huët em fapt gegiën : man hat ihn vergiftet; — rm. *fapt*.

fârta (◡◡) : kiáltás állatokra, hogy rábirják, mikép hátulsó lábukat oldalt mozdítsák : Zuruf an Thiere, um sie zum Fortücken des Hinterbeines zu bewegen; — rm. *fărtoesc*.

fâtsch f. : pólyakötő : Wickelband; et as noch an der fâtsch; — rm. *faşie*.

fedelesch (◡◡◡) : erösen : fest; mer hun ën fedelesch gebangden : ugyancsak megkötöztük : wir haben ihn fest geknebelt; — rm. *fedeleş* : ovaies Fässchen, Lägel.

fermekân (◡◡◡) : megbüvöl, elbájol : bezaubern, es jemandem anthun; em huët e fermekat; — rm. *fermec*.

fierbëtor (◡◡◡) m. : szakács (tréfásan) : Koch; — rm. *fierbetor*.

fistigoi (◡◡◡) f. : fűzfakéregből készült pásztorsíp; két hangrése van, ellentétben a «flurral», melyen csak egy hangrés van : eine aus Weidenrinde gefertigte Flöte mit 2 Schalllöchern, zum Unterschiede von der flur, die nur 1 Schalloch hat; — rm. *fistic*. Endung *oi* m.

fleáschkě (◡◡) f. : nyakleves : Ohrfeige, Backpfeife; — rm. *pleaşă*.

flěkou (◡◡) m. : kamasz : nachlässiger, unbeholfener junger

Mann; Lümmel; mellékalakja *flämkesch*: pimasz: flegelhafter Mensch; — rm. *fläcää*.

flör, flūr f.: füzfasip: Weidenflöte; en blesch flūr: közön-séges pásztorsíp: gemeine Hirtenflöte; der tschobân blēst af der flūr. Köz. m.: Wiēr an de wedje satzt, kō läicht flüre schnedjen (Sprichw.); — rm. *fluer* m. (H. W.)

fluirasch (∪∪): flótás: Flötenbläser, Pfeifer; — rm. *flueraş*.

flutter, flutterchen, fluttur, fliter: pillangó: Falter, Schmetterling; vu blam ze blam der flutter flegt (K. V.); — rm. *flutur*.

foi m.: fuvó: Blasebalg; der tsigun blēst mat dem foi ant fir; — rm. *foř*.

forě veste: váratlanul, hirtelen: plötzlich, unvorbereitet; rm. *fără veste*.

fotě (∪∪) f.: kötény, katrinca: Schürze; af em dorf gō se nōch mat der *fotě*: a körös-körül testhez álló szoknya helyett a román asszonyok és leányok elől-hátul egy-egy kötényt viselnek: anstatt des rundum anschliessenden Rockes tragen die rum. Landfrauen- und Mädchen vorne und rückwärts je eine Schürze; — rm. *fotă*.

frátje de krutschě: kebelbarát, kenyerespajtás: Busenfreund; mat diēm ban ich frátje de krutschě; — rm. *frate de cruce*.

frikos (∪∪) *frikossich* (∪∪∪): félénk: furchtsam. Subst.: pipogya: Hasenfuss; et as gōr e frikossijet, — rm. *fricos*.

fugě (∪∪) f.: futás, vesd el magad: Flucht, Reissaus; netj dat hiě sil de fugě niēn = kereket old: Reissaus nehmen, die Flucht ergreifen; — rm. (a lua) *fuga*.

furisch (∪∪): titkon, lopva: geheim, heimlich, verstorhlen; mer hun nor po furisch gearbet (mert az eső mindig megkergetett): weil uns der Regen immer wieder verjagte; — rm. (pe) *furis*.

furk f.: juha, villa alakú része a koci aljának: gabelförmiger Bestandteil am Wagengestell; de furk as mer zerbrochen; — rm. *furcă*. (Th.)

furkoichen (∪∪∪): kis villa: kleine Gabel; — rm. *furcoi*: nagy villa. (V. ö. K. N. W.)

fussaikě, (∪∪∪) *fussoaiě* (∪∪∪) f.: paszuly: Bohne, Fiole, — rm. *fusaicǎ*.

futulung (∪∪∪): labdajáték: Ballspiel. Tulajdonképen magyar kölesönvétel (*futó, kifutó*), ám a második rész a rm. *lung* szónak mása.

fututs mortsi (∪∪∪): káromkodás: interj. des Zorns; fututs mortsi luf derfun, wuërt ich wal dich schu bekun; — rm. *futu-ťi mortǐi*.

fututs pomăně (∪∪∪∪): potya: umsonst; e wal alles nor de fututs pomăně, — rm. *futu-ťi pomana*.

fuzitusch (∪∪∪) hű bele Balázs: ein sich übereilender Mensch, ein schussiger, unordentl. Kerl; — rm. *fugitus*.

galbin (∪∪) m.: függő aranypéncz (nyakdisz): Dukaten, Goldmünze als Halsschmuck; de schtiaukanen dron de galbin um hólts; — rm. *galben*.

gaurě (∪∪) f.: lyuk, mélyedése a csontkoczkának (káprě); v. ö. itschu: Loch; die mit einer Vertiefung versehene Seite der *káprě* u. des *itschu*; — rm. *gaurǎ*.

gehotst (∪∪): lopott dolog: gestohlen; — rm. *hoť*: tolvaj.

gelbiázě, *gelbiátsě* (∪∪∪) f.: sárgaság, májmétely, betegség a szarvasmarhánál és birkánál: Gelbsucht, Leberkrankheit bei Kühen und Schafen; et senj em vil schöf un der gelbiázě tse-grankt gegangen; — rm. *gǎlbazǎ*.

gelbežit (∪∪∪): fakó, elfakult (az emberi ábrázatról): vergilbt, bleich (vom menschlichen Antlitz); e wör gonz gelbežit; rm. *gǎlbejit*.

genekežit (∪∪∪∪): elkényszeredett: geärgert, geplagt; do seift hie vor genekežitem (St.): mérgében, nyomoruságában: vor Ärger, aus Elend; — rm. *necǎjit*.

genepustit (∪∪∪∪): elhagyva, cserben hagyva: verlassen, im Stiche geblieben; e huět mich mat de kändjen hei genepustit; — rm. *nǎpustit*.

gepomenit (∪∪∪∪): a kit v. mit említették, átéltek, megtudtak: erwähnt, erlebt, erfahren; dot het em netj gepomenit; — rm. *pomenit*.

gepropedit (∪∪∪∪): a kit v. mit tönkretettek, elpusztított-

tak: zu Grunde gerichtet, verschwendet; wat hië gepropedit am saff (Suff); — rm. *prăpădit*. (St.)

gesokĕtit (∪∪∪⊥): a mire számitottunk, a miről számot adtunk: gerechnet, Rechenschaft gegeben; af dot hat hië netj gesokĕtit, — rm. *socotit*.

gitschit (∪⊥): eltaláltad, megjártad: erraten, getroffen, an- gekommen; na, e hat et gitschit; — rm. *gicit*.

giltsch f.: mirigydaganať a sertés nyakán: Drüsenge- schwulst, Krankheit der Schweine; det schwenj huĕť de giltsch, — rm. *gilcĭ* (pl. a *gilcǎ* szóból).

gloabĕ (⊥∪) f.: girhes ló, gebe: Gaul, Klepper; diĕr huĕť sich en ĕland gloabĕ geküťť; — rm. *gloabǎ*.

glug, *glugĕ* (⊥∪) f.: csuklyás köpönyeg, sőt maga a csuklya is: Mantel mit Kapuze, auch nur die Kapuze allein, wie sie die Hirten gebrauchen; de glug verfoult dem tschoban af em rak: állandó kísĕrője a juhásznak ép úgy mint a «motschukĕ» is: sie ist ebenso, wie seine motschukĕ, seine stete Begleite- rin. — rm. *glugǎ*.

goanĕ (⊥∪) f.: üldözés: Verfolgung; e nit sĕ an de goanĕ; rm. *goanǎ*.

gol: egészen olyan, nagyon hasonló: ganz und gar, sehr ähnlich; pl. dit kändj as gol se vuĕťter: szakasztott az apja: ist ganz sein Vater; — rm. (e) *gol* (tatǎl sĕü).

golin (∪⊥): kiürít, kizsákmányol, kiszí: ausleeren, ausbeu- ten, saugen; e huĕť mich gōnts golit: semmit sem hagyott ne- kem: er hat mir nichts gelassen; — rm. *golesc*.

golĕmos (∪∪⊥): gombolyag módjára: knäueľförmig; dick; e bandj sich det däch esu golĕmos: öszszegyömöszölve: wulstig; rm. *golomoť*.

gotschman (⊥∪) m.: presbiter: Kirchenvater; — rm. *gojman*.

gremedin (∪∪⊥): felhalmoz, egymás tetejĕbe rak: häufen, über einander werfen; e gremedit mer alles hiĕr zesummen; rm. *grămădesc*.

grizĕ (⊥∪) f.: gond, baj, teher: Sorge, Plage, Mühe, Ge- danken, Sinn; pl. e liĕwt ohne grizĕ: gond nélkül él: er lebt

ohne Sorgen; *hawt de grižě* bei dem Uwen: *vigyázzatok a kályhára*: habt Acht auf den Ofen; — *rm. grijă*. (St.)

groazě (±∪) f.: irtózat, idegenkedés, végső szükség: Schauder, Grausen, die äusserste Notwendigkeit; *pl. won e de groazě setj*; — *rm. groază*.

gulich (±∪): *kopasz, nyirott*: haarlos, kurzgeschoren; *guli m.*: tréfásan tarfejü: Benennung eines kurzgeschorenen Menschen; — *rm. gol*: üres, meztelen: leer, nackt, bloß. (V. ö. *în capul gol*.)

guschě (±∪) f.: *guga*: Kropf; — *rm. guşă*.

guschat (∪±) *guschatich*: *gugás*: kropfig; — *rm. guşat*.

gusto (±∪) m.: *izlés, gusztus*: Geschmack; *ech kōn em nast af de gusto mochen*; — *rm. gust*.

ha: mit? = was? *wat sprecht er, ha?* — *rm. ha?*

habar (∪±): *gond, bánat, baj*: Sorge, Kummer, Anstand; *a wat, dot huēt nichen habar*; — *rm. habar*.

haiděde (∪∪±): *hajts! (a kocsisnak)*: wohlan! fort! *ech giēn et duēr ballich haiděde*; — *rm. haida de*.

hait: *fel, rajta, gyorsan*: auf, wohlan! fort, schnell; *hait mer tsirken un det wösser (Th.)*; *hait dervun*; *kom wore se kun, hait tsuge se schun*; — *rm. haida, haide*.

hâitsen (±∪): *hajszol, rohan*: jagen, stürmen; *e hâitst u. hoitst bergous, bergän*; — *rm. haif*. (K. V.)

hambar (∪±) m.: *hombár*: grosser Fruchtkasten; — *rm. hămbar*.

haram (∪±): *törvénytelen, meg nem engedett, rendetlen*: ungesetzlich, unerlaubt, unordentlich; *pajkos gyermek, suhancz, mihaszna*: Bezeichnung für einen ausgelassenen Knaben, Gasenjunge; *Taugenichts*; *haszon munka nélkül*, Gewinn ohne Arbeit; *mint adv. sült galamb módjára (potyára)*; *als adv.*: umsonst, unentgeltlich; *pl. e seift garen haram*; — *rm. haram*.

harap (∪±) m.: *barna bőrű ember*: Bezeichnung für einen Menschen mit brauner Gesichtsfarbe; *et as ener, wäi en harap*; — *rm. harap*: neger: Araber, Schwarzer.

harnik (±∪): *fürge, dolgos, munkabíró*: emsig, arbeitsam

im Stande etw. zu thun; te bast netj harnik der en streifen grangt (lōnd) zu kifen; — rm. *harnic*.

házně (ㄥ) f.: haszon, nyereség, élvezet: Nutzen, Gewinn, Genuss; pl. e huět nichen hazně dervu gehuět; wat as um miesten hazně git; — rm. *hazně*. (St.)

hei: marhahajtó szó; Zuruf an Ochsen u. Kühe; pl. hei bëlaně! — rm. *heř*.

hergeliě (ㄥㄥ) f.: ménes, csapat, falka, horda: Pferdeherde, Schar, Haufe, Trupp, Horde; et kit en gonz hergeliě kändj; — rm. *herghelie*.

hī: kiáltás, a melylyel a lovakat hajtják; interj. beim Anreiben der Pferde; pl. *hi* murgě mat der geider schall! — rm. *hi*.

hīrr-mīrr: kutya morgás: knurrender Laut des Hundes; kutya-macska viszony: feindselig, auf Kriegsfuss stehend; se senj ändjen hīrr-mīrr mat enonder; — rm. *hīr-mīr*.

hodáiě (ㄥㄥ) f.: hodály, akol, vaczok: Wohnung bes. der Thiere, Lager, Nest; der Fuss huět do senj hodáiě; — rm. *odaie, hodaie*.

hodoroagě (ㄥㄥㄥ) f.: bárka, rozoga kocsi: Gerumpel, elender Wagen; — rm. *hodoroagă*.

hoit m.: dög: Aas, stinkendes Fleisch; e stänkt wäi der hoit; — rm. *hoit*.

hoits! marhahajtó kiáltás: Zuruf an Ochsen und Kühe als Zugtiere; — rm. *hoisă*. (K. N. W.)

holdě (ㄥ) f.: hold, föld: Joch, Ackerfeld, Land; gúnyvers: ta bast der Hants forě holdě: földnélküli János: Anspielung auf Johan ohne Land; — rm. *holdă*.

holerkě (ㄥㄥ) f.: czankó: elendes Gesüff: kocsisbor, rabvallató, bicskanyitogató: schwaches geistiges Getränke, meist vom schlechten Wein; — rm. *holercă*.

hopintok (ㄥㄥ) m.: mihaszna, semmirevaló: Taugenichts; rm. *hopintoc*.

hopsche (ㄥ) f.: olcsó hús-szövetkezet: Verein zur Beschaffung billigen Fleisches; apróra vágott hús: klein gehacktes Fleisch; átv. ért. pl. e mocht edjel hopsche drous: mindent

kis darabokra vagdal: er zerhaut es in lauter kleine Stücke; — rm. *hopsă*.

hora (⊥⊃) m.: népies körtáncz: Reigentanz; et as, wai won em den hora do gedöntst het; — rm. *horă*.

horeits (⊃⊥) f.: hajsza: wilde Jagd der Gassenbuben; bot-rány, zürzavar: Skandal, Spektakel; dai möchen en horeits! — rm. *horăiță*.

hordobe (⊃⊃⊥⊃) f.: plur. podgyász: Habseligkeiten, Gepäck; pl. senj gonts hordobele senj netj tswin kretser wiert; — rm. *hordobe*.

hospots, *ospěts* (⊃⊥) m. és f.: lakoma: Gasterei; de begärtner (Bienengärtner) holden dō alle johr en hospots, — rm. *ospet*.

hots, *hotsiasch* (⊃⊥) m.: rabló, tolvaj, lókötő: Räuber, Dieb, bes. Pferdedieb; — rm. *hoș*.

hubra (⊥⊃) f.: rendetlen ember: unordentl. Mensch; adj. hubraschich; — rm. *hubră*.

hui! disznóhajesárok kiáltása: beim Wegjagen der Schweine; pl. hui kotets; gyermekvers: hui, hui, lup de pui! lop, lop, lop, hop, hop, hop, tar dich hintsche mat dem tsöp! — rm. *hoi, hui*. (Sch. F. W.)

hurken (⊥⊃): ökredez, köhög: schlingen, husten; e huët sich verhurkt; — cf. rm. *horeăesc*: hortyog: schnarchen.

ikrě f. plur.: ikra: Fischrogen; ech hun de ikrě mat ihl gären; — rm. *icre*.

inkremenin (⊃⊃⊃⊥): elbámul, elcsodálkozik, megrökönyödik: erstaunen, bestürzt, erstarrt sein; ech wor gonts inkremenit vor erferschel; — rm. *incremenesc*.

inkurkân (⊃⊃⊥): összegabajít, összezavar: verwickeln, verwirren; pl. lét em et na esu inkurkat; — rm. *incurc*.

îndemnân (⊃⊃⊥): buzdít, lelkesít: anregen, aneifern; e huët mich dertsa îndemnat: er ist der geistige Urheber davon gewesen; er hat mich dazu bewogen; — rm. *îndemn*.

îndreptan (—⊃⊥): helyesbit, irányít, mozgat, küld: berichtigen, richten, lenken, schicken; ech hun en îndrepat: úti lapút kötöttem a talpára: ich habe ihn entlassen, ihm den Laufpass gegeben; — rm. *îndre t*.

infruntân (∪∪⊥): zsembel, ócsárol: schimpfen, schelten; e huët mich ferchterlich infruntat: rám ripakodott (Gömör-Nógr.): er hat mich hart angefahren; — rm. *infrunt*.

itschu (⊥∪) m.: ólomnehezék a esontkoczkában; v. ö. gaurë: Bleiknöchel, womit die káprë aus dem Kreise geworfen werden; pe *itsch* schi pe káprë schi akas; — rm. *ichiul*; a kiejtëben: *ïtu*.

jakëtë (⊥∪∪): nini: siehe da; a meglepetéskor használt fölkiáltás, olyanra vonatkozik, ami hirtelen történt: als Ausdruck der Ueberraschung über etwas plötzlich Eintretendes; nor emol jakëtë, wor e uch do; — rm. *ïacătă*.

jápë (⊥∪) f.: kancza, rossz ló, gebe: Mähre, Klepper; átv. ért. idomtalan asszony; von einem plumpen Frauenzimmer; rm. *ïapă*.

jertân (∪⊥): megbocsát, elenged (büntetést): verzeihen, einer Strafe entheben, entbinden; em huët en danich netj jertât; — rm. *ïert*.

jute, *jutich* (⊥∪): gyors, friss: schnell, rasch; netj fuër jute: te bast tse *jutich* bei der sach; dit as gor e *jutich* gedeir; — rm. *ïute*.

kákë (⊥∪) f.: ostoba asszony, liba: dummes, einfältiges Frauenzimmer; da tùm kákë; — rm. *cacă*.

kákëfrikë (—∪⊥∪) m.: szarházi, aki nadrágjába ereszt: Sch....kerl, furchtsamer Mensch; — rm. *cacă + frică*.

kâier (⊥∪) m.: guzsaly: Hanf-Flachsbündel um den Spinnrocken gewunden; — rm. *caer*.

kalabalik (∪∪∪⊥) f.: podgyász: Gepäck, Bagage, Habseligkeiten; — rm. *calabalic*.

kalefok (∪∪⊥) f.: kályha: Ofen; közm. der uwen verweist der kalefok, vgl. de fon verweist dem këssel: bagoly mondja a verëbnek, hogy nagyfejü; — rm. *cald* (warm) + *for* (Feuer).

kalik (∪⊥) m.: mihaszna, koldus: Taugenichts, elender Mensch, Bettler; ebból adj, kalikich armselig; pl. dâi se gor kalikich: nyomorultak: die sind elend dran; — rm. *calic*.

kalip, *kalibë* f. (∪⊥): kaliba: Reisighütte der Hirten, Hütte:

putri: átv. ért.: Gebäude in verächtlichem Sinn; se wunnen nor an er ēlander *kalip*, — rm. *colibă*.

kalugēr (◡◡◡) m.: szerzetes, koldusbarát: Klostergeistlicher der griech. Kirche; Pilger; — rm. *caluger*.

kandelē (◡◡◡) f.: mécses, öröklámpa: Ampel; an er jeder blécher Stuw hēt iworm dasch en kandelē; — rm. *candelă*.

kap m.: die Kopfseite einer Münze; kap oder rants (beim Losen); — rm. *cap*.

káprē (◡◡) f. (pl. de káprē): I. csontkoczkajáték és a hozzá való csontkoczka; különösen kedvelt a kecskecsontból való (a honnan neve is). Használják a felnőtt juh csontját is, holott a fiatal jószág csontja (nialbē vagy nialtsē) játékra alkalmatlan. Van különféle káprē-játék. 1. Egy körnek közepébe felállítják sorba a káprē-eket, a mihez minden játékos letétképen egy vagy két káprē-val járul. Aztán meghatározott távolságból az itschuval a káprē-ra czéloznak azzal a szándékkal, hogy belőlük mentül többet a körből kiüssenek, a mit aztán nyereségül megtartanak. 2. Om schi gaurē: Az itschuval a káprē bizonyos számára czéloznak és a hány káprē ugyanazon fekvésbe jut, a melyben az itschu van, ugyanannyit nyer az a játékos, a ki ilyen szerencsésen dobott. Ha t. i. az itschunak domború oldala (om) felül van, akkor valamennyi káprē nyereséget képez, a melynek az om-oldala van felül; ha viszont az itschu homorú oldala (gaurē) van felül, ugyanigy történik a gaurē oldalt mutató csontocskákkal: Knöchel zum Spielen; das Knöchelspiel selbst; besonders beliebt sind diejenigen von Ziegen (daher der Name) u. ausgewachsenen Schafen, während die von jungen Thieren als *njalbe* oder *njaltsē* zum Spiele unbrauchbar sind und nicht als vollwertige, bare Münze gelten. Es giebt verschiedene káprē-Spiele: 1. In der Mitte eines Kreises werden in einer Reihe die káprē aufgestellt, wozu von jedem Mitspielenden als Einsatz 1 oder 2 káprē geliefert werden. Aus einer bestimmten Entfernung wird nun mit dem *itschu* auf die káprē gezielt, mit der Absicht, ihrer soviele als möglich aus dem Kreise zu schlagen, die dann als Gewinn behalten werden. 2. Om schi gaurē: Mit dem *itschu* wird auf eine Anzahl *kaprē*

geworfen und wieviel káprě in die Lage des itschu zu stehen kommen, soviel hat der Werfende gewonnen; d. h. zeigt der itschu die erhabene Seite (om) nach oben, so gehören ihm alle mit om nach oben liegenden kápre; dasselbe geschieht, wenn der itschu mit der Vertiefung (gaurě) nach oben zu liegen kommt.

II. Egy fatuskó, mely három lábón áll; ezt egy csapat fiú husángokkal ostromolja és felfordítani törekszik. Egy fiú viszont az ő szerezpét játsza, kezében labda van; a kit ezzel talál, átveszi tőle az ő feladatát: ein Holzklotz auf drei Füßen stehend; dieser wird von einer Schar Knaben mit Knütteln bestürmt, um ihn umfallen zu machen. Ein Knabe ist Wächter; mit einem Ball sucht er einen andern zu treffen, der dann die Rolle des Wächters übernehmen muss (H. W.) — rm. *capră*.

kápu (⊥∪) m.: 1. fej, vezér, a kiben valaki emberére talál: Kopf, Haupt, Anführer; kápu senj e. dat: jemndm gewachsen sein; 2. vezet, ő mondja az utolsó szót: Anführer sein, das grosse Wort führen; pl. diěr mauss jo iweröl der kápu senj; — rm. *capu* (t. i. az artikusulus (-l) hangja a népies kiejtésben nem hallható).

kaput (∪⊥) m.: hosszú kabát (kaput-rok): langer Rock; — rm. *căput*.

kare kum poate: kinek milyen kalapja van, olyannal köszönt: so gut ein jeder kann; pl. do gīt et kare kum poate: a ki birja, marja: da herrscht Faustrecht, da geht Gewalt vor Recht; — rm. *care cum poate*.

karlītsen (∪⊥∪): hajt, kocsikáz, egyre jár, semmit komolyan nem vesz: fahren, herumkutschiren, immer unterwegs, nie bei einer ernsten Arbeit sein; wo setj er schu weder eramkarlītst, — rm. *car*: Wagen.

kartschun (∪⊥) f.: pulyka, pulykakakas: Truthun: kartschune-kukesch: Truthahn; átv. ért. büszke, felfuvalkodott, mérges ember: von einem stolzen, aufgeblasenen, auch zornigen Menschen; pl. e porrt sich af, wäi e kartschunekukesch; — rm. *curcǎ* (pl. a *curcǎ* szónak).

kásch m.: savó: Molkenkäse, Quark; ous em kásch wird der brinse-tourelt gemocht; — rm. *caş*.

käschkěval (∪∪⊥) m. : különleges (préselt) erdélyi sajt : Laibkäse, siebenbürgische Käsespezialität; — rm. *caşcaval*.

kěkou (∪⊥) m. : nyúl szivű, kinek bátorsága az inába száll : Hasenfuss, Sch....kerl; — rm. *căcăi*.

kelděrar (∪∪⊥) m. : katlanos, üstfoltozó, a cigány mellékneve : Kesselflicker, Bezeichnung des Zigeuners; pl. e setj ous, wäi e kelděrar; — rm. *căldărar*.

keltsun (∪⊥) (plur.) : 1. bakancs : Halbstiefel, plumpe unförmliche Schuhe, 2. durva harisnya : grobe Strümpfe; — rm. *călţun*.

keluschar (∪∪⊥) m. : egy román táncz neve; besangders wo de werbes gedontst als keluschar; — rm. *căluşer*. (K. V.)

kepeneag (∪∪⊥) m. : köpönyeg : Mantel, Regenmantel; wäi der bloch sprach : dupo ploaië kepeneag : eső után köpönyeg : wenn jem. Versorge treffen will, nachdem der Schaden bereits geschehen ist; — rm. *chepeneag*.

kepetsině (∪∪⊥∪) f. : koponya : Kopf, Schädel; iron. diër huët en dichtig kepetsině; — rm. *căpăţină*.

kerân (∪⊥) sich : elhordja magát, elszel : sich aus dem Staube machen, trollen; — rm. *(mă) car*.

kěřěusch (∪∪⊥) m. : fuvaros : Fuhrmann; dav. *kěřěuschië*; freier huët em mat der *kěřěuschië* vil verdenjt; — rm. *căřăuş*.

kěrlân (∪⊥) m. : gyenge bărăny, ürü, kecskebak : zwei-jähriges Lamm, Schöps, Hammel, Schafbock; kövér ember : von einem fetten Menschen; döt as e *kěrlân*, — rm. *cărlan*.

kěrpatsch (∪⊥) m. : foltozó varga : Flickschuster, Pfuscher; dot as jo nor e sol e *kěrpatsch* : iparos, a ki rosz munkát készít : sagt man von einem Handwerker, der schlechte, unsolide Arbeit liefert; — rm. *cărpaci*.

kerloi és keruts (∪⊥) f. : kis koesi, kis szekér; — rm. *căruş*.

kěschken (⊥∪) : saraglya : *kischken* n. der hinten am Wagen angebrachte Wagenkorb; — rm. *coş, coşul* caruluï : Wagenkorb.

kesniën (∪⊥∪) sich : töri magát, kinlódik, bajlódik : sich plagen, quälen, mühen; em mauss sich kesniën und nekežien; rm. *(mă) căznesc*. (St.)

ketrenitsken (◡◡◡◡) m.: gyujtófa, kénés gyufa: Zündholz, Schwefelholz; — rm. *cătrăniță*.

ketschulě (◡◡◡) f.: kuesma: Pelzmütze; — rm. *căciulă*.

kilts (plur): kócz: Werg; mat kilts mēst em nichen schwenj; rm. *cilți*.

kine-kineschte: alig-alig, nagynehezen: kaum, mit schwerer Mühe; e huět et kinekineschte gemocht; — rm. *cine-cinește*.

kintar (◡◡) m.: mérleg: Schnellwage; mer hun de böchen mat dem kintar gewugen; — rm. *cintar*.

kisselitsě (◡◡◡◡) f.: szilvalé: Zwetschkenbrühe; — rm. *chiselitșă*.

kitkolo (—◡◡): jó messze: ziemlich weit; e flug kitkolo; — rm. *cit colo*.

klákě (◡◡) f.: robot, ingyen munka: Frohndienst; unentgeltlich geleistete Arbeit; mer hun dem far klákě gemocht; — rm. *clacă*.

klanj, *klonj* f.: petrecze: Heuhaufe, Schober; e mocht 10 klonjen hoi af em iërdich; — rm. *clae*, régi alak *clăne*, a mely ma is járatos pl. a bánási dialektusban.

kletiten (◡◡◡) (plur) f.: palacsinta: Pfannkuchen; wun de knerel uch kletiten kemen af dem wenj geriden; közmondás: de gebake kletite fläjen netj an der laft eram: senkinek sem repül a sült galamb a szájába; — rm. *clătite*.

klin m.: folt: Zwickel, Flicken; der tsigun huět mer an de schäg en klin āgesatzt; — rm. *clin*.

kliser (◡◡) m.: sekrestyés: Kirchendiener; — rm. (para-) *cliser*.

klokan (◡◡) f.: kotlós tyúk: Bruthenne; de kloka lēt de hänkeln; — rm. *clocă*.

kloschkě (◡◡) f.: kotlós tyúk: Bruthenne; — rm. *cloșcă*.

klötsch f.: kalács, fonott kalács: Kuchen, Stritzel; — rm. *colaci* (pl. a *colac* szónak).

klowotsch (◡◡) m.: ebi hal: Fischart mit breitem, dickem Kopf; — rm. *clovoț*.

koděrloi (◡◡◡) m.: fark: Schwanz, Schweif; — rm. *codirloi*.

koaiě (—) f.: (plur): tők, tökgolyó, kostök: Hoden vom Schöps; de schöfkoae schmake gäkt gebröden; — rm. *coae*.

kofě (—) f.: kupa, vizes kancsó: Wasserkanne; — rm. *cofjă*.

koi (plur): tők: Ei, Hode; — rm. *coj*.

koios, koiosich (—) f.: tőkös ember: hodenbrüchiger Mensch; rm. *coios*.

kokě (—) f.: hamuban sült pogácsa: Kuchen in der Herdasche gebacken; mer mochten es en kokě, wäi de uërem letj; rm. *cocă*.

kokěschatich (—) f.: púpos: buckelig; de old kokeschatich housfra; — rm. *cocoşat*.

kokěstirk (—) m.: gólya: Storch; — rm. *cocostirc*.

kolindě (—) f.: karácsonyi ének: Weihnachtslied; — rm. *colindă*.

kolindân (—) f.: énekel, koldul: singen, betteln; kut mer gō kolindân; — rm. *colind*.

kolivě (—) f.: torkalács: Leichentorte; se drōn dem far kolivě; — rm. *colivă*.

komuarě (—) f.: kincs, kincsesláda: Aufbewahrungsort für Spargelder, Art Sparkasse, Schatz; se hun en komuarě fangden; — rm. *comoară*.

kontsch m.: konty: Kopfbund, Haargeflecht; wäi huěst de der de kontsch gebangden; — rm. *conci*.

kopil (—) de kāsě: kedvencz: Liebling, Protectionskind; diēr as do kopil de kāsě; — *copil* de casă.

korástrě, kurástrě (—) f.: az első tej, melyet a tehénből az ellés után fejnek s a mely forraláskor összefut; ezt sürű állapotban eszik, s egyúttal azokat, a kik belőle esznek, vízzel hintik meg, azon babonás czélzattal, hogy a tehén ezután több és jobb tejet adjon: Biestmilch, die erste Milch, welche gemolken wird, nachdem die Kuh gekalbt hat und welche beim Kochen zusammengeht und in festem Zustande verzehrt wird; hiebei herrscht der Aberglaube, dass die davon Essenden mit Wasser besprengt werden, damit die Kuh mehr und bessere Milch gebe; — rm. *coraste, corastră, curastră*.

kösch (pl. de köžen): a szájszögletek gyuladása (mikor más:

után ittunk): Entzündung der Mundwinkel, Schorf; döt as en kožemasch, mondják olyan emberről, a ki ebben szenved, mivel a fiatal verebek szájszögletéhez hasonló: sagt man von einem mit közen behafteten Menschen, weil auch die jungen Spatzen ähnlich besetzte Mundwinkel haben; — rm. *coajă*.

kotoroadschë (∪∪∪) f.: kocsonya: Sulze; átv. ért. láb, mert ez legalkalmasabb a k. főzésre: Füsse, Bcine, weil diese den meisten Sulzstoff liefern; e huët sich de kotoroadschë geperželt; — rm. *cotoroage*.

kotschân (∪∪) m.: kocsán, tókocsán: Strunk, Stengel; azután gyenge káromkodás: gelindes Schimpfwort: dat dech der kotschân de varžë, in kur se te arzë; — rm. *cocean*.

kotschinë (∪∪∪): kiáltás, a melylyel a sertéseket az ólba hajtják: Zuruf an Schweine, um sie in den Stall zu jagen; — rm. *cocină*: Schweine-Stall.

kokon (∪∪), *kokoanë* (∪∪∪), *kokonitsë* (∪∪∪∪): fiatal úr, hölgy, kisasszony: junger Herr, Dame, Fräulein; — rm. *cocon*, *cocoană*, *coconită*.

kort m.: sátor: Zelt; mer schlafe, wäi de tsignen am kort; — rm. *cort*.

kortërar, *kortorar* (∪∪∪) m.: sátoros cigány: Zeltbewohner, Zigeuner; — rm. *cortorar*.

korttsigun (∪∪∪) m.: sátoros cigány: Zeltzigeuner; se zarre sich, wäi de kort-tsignen; wiër no as hei wit wunen, ow blöch, ow kort-tsignen; — rm. *cort* + *tsigun*. (St.)

kortschiturë (∪∪∪∪) f.: kores: Abart, Kreuzung bei Pflanzen u. Thieren; ebböl: verkortschen elfajul = verderben, aus der Art schlagen; — rm. *corcitură*.

kotets (∪∪) és dim. *kotetsken* n.: ól, kis disznó-ól: kleiner Stall, bes. Schweinestall; házikó, átv. ért. börtön: Häuschen u. Gefängniss; pl. e as am kotetsken; — rm. *coteț*.

kotoi (∪∪) m.: kandur: Kater; átv. ért. vén ember (kinék «gombolyagja» lejárta, Sopron): alter, unfähiger Mann; pl. e as na uch schun en ölt kotoi; — rm. *cotoi*.

kotor (∪∪) m.: nyél, szár, tönk: Stiel, Stengel, Stumpf, Strunk; nor der kotor wor bliwen; — rm. *cotor*.

kožok (◡◡) m.: suba: Bauernpelz; átv. ért. vastag ruha: von jedem dicken Kleid; zech der denje kožok un; — rm. *cojoc*.

kremenit (◡◡◡): megrökönyödve: verwundert; starr vor Entsetzen; ech wor gonz kremenit; — rm. (în)*cremenit*.

kretintsě (◡◡◡) f.: kötény: Schürze; af em ölde lönd go sě mat der kretintse; — rm. *cretintă*.

kriwits (◡◡) m.: Nemere: der kalte, beissende Nordostwind; rm. *criveț*.

kroiin (◡◡): létre hoz, elkészít: zu stande bringen, fertig bringen, machen; gúnyosan: e huět ast zesume-kroiit; — rm. *croesc*.

krosně (◡◡) f.: rakás, rözsecsomó, a minót a szegény emberek hátukon hordanak: Traglast, Tracht, wie die armen Leute das Holz auf dem Rücken in einem Bündel nach Hause schleppen; se drön det hülts mat der krosně; — rm. *crosnă*.

krud, *krudich* (◡◡): éretlen, zöld; idétlen emberről is: unreif, grün; auch vom Menschen; der kukuruts as noch gonts krud; e wor nor e krudich gang (Knabe); — rm. *crud*.

krutsche (◡◡) m. és n.: kereszt; der pope mat dem krutsche; rm. *cruce*.

krutschin (◡◡) sich: csodálkozik, csodalatában kereszttet vet: sich höhlich verwundern, so dass man sich fast bekreuzt; mer hun es nor netj krutschit; — rm. (mă) *crucesc*.

kumpern, (ver)*kumpern* (◡◡): csakliz, alkuszik: schachern, feilschen; de käintj terfen netj kumpern; e huět mer alles verkumpert: potom áron veszteget: um billigen Preis hinausgeworfen; ebből van képezve: *kumprě-wöltschen* = cumpern + wöltschen (feilschen); — rm. *cumper*.

kupichen (◡◡◡) m.: in der Käserei benütztes Töpfchen; rm. *cupă*.

kurat (◡◡), *kuratich* (◡◡◡): tiszta, valódi, szűzies: rein, echt, richtig, keusch; det as netj kuratich; — rm. *curat*. (V. ö. nu e lucrü *curat*).

kurtēchen, *skurtechen* (◡◡◡) n.: pruszli: Art Frauenrock, Leibchen; — rm. *scurteică*.

kurvĕ (⊥⊃) f.: kurva, szajha, ringyó: schlechtes Frauenzimmer, Dirne; dot as en licht kurvĕ; használják, hogy a megfelelő szász kifejezést kerüljék: wenn man sich nicht des entsprechenden deutsch-sächsischen Ausdruckles bedienen will; — rm. *curvă*.

laiĕ (⊥⊃) f.: cigánylajos, cigánysor: Zigeunerviertel; cigánybanda: Zigeunersippe; e benit sich, wäi ener ous der laiĕ; — rm. (țigan de) *laie*.

laiesch (⊥⊃) m.: vándor cigány: wandernder Zigeuner; rm. *lăieș*.

lâkom (⊥⊃), *lâkomich*: telhetetlen: gierig, unersättlich; et äs gor e lâkomich Mensch: habgierig; dieser uhse frasst sihr lâkom; — rm. *lacom*.

la loc (⊃⊥): felkiáltás, a melylyel a jöszágot állandó helyére terelik: Zuruf an Thiere, um sie auf ihren Standort zu treiben; — rm. *la loc*.

lâssĕmĕ (⊥⊃⊃) m.: békés ember: gelassener Mensch; döt as uch der lâssĕmĕ; lass et nor af mech! rm. *lasă numaï pe mine!* — rm. *lasă mă*.

lĕlou (⊃⊥) m.: pimasz, goromba ember: Lümmel, plumper, grober Mensch; — rm. *lalău, halalău*.

lepedân (⊃⊃⊥): elpocsékol, elpazarol: verschleudern, leichtfertig losschlagen; szolgálatából elbocsát, elcsap: entlassen aus einem Amt, absetzen; pl. ech hun de wuĕr nor esu verlepédât; em huĕt en ous em amt gelepedat: enthoben; ebból: *verlepedân*, népiesen: *verlepern* és *verla(m)pern*: könnyelműen elpocsékol: leichtfertig vergeuden; — rm. *lapăd*.

lepschit (⊃⊥) m.: bezúzott, gyűrődött, elgörcsült: zerdrückt, verrückt, aus der Façon, verschoben; der hekt (Hut) as gönz lepschit; — rm. *lepsit*.

leschinat (⊃⊃⊥): magán kívül, ájult, lélekszakadt: ausser sich, ohnmächtig, ausser Atem; pl. e as leschinat vor durscht; rm. *leşinat*.

lĕütĕ (⊃⊥⊃) f.: hegedü: Geige, Violine; átv. ért. sovány, rideg marha: von magerem Vieh; pl. dis uhsen senj wäi en lĕütĕ; — rm. *lăută*.

lěutâr (◡◡◡) m. : hegedüs czigány : Geiger, Zigeuner ; kut de lěutâr se kun ; — rm. *lăutar*.

lipsit (◡◡) : szegény, nyomorúlt : arm, bedürftig, elend ; pl. dei senj uch ändje lipsit : állandó adósok : die hängen immer ; rm. *lipsit*.

livadě (◡◡◡) f. : rét : umzäunte Wiese ; — rm. *livadă*.

lopatě (◡◡◡) f. : lapát : Schaufel ; — rm. *lopată*.

lulě (◡◡) f. : pipa : Tabakspfeife ; — rm. *lulă*.

lurkě (◡◡) f. : rossz leves, rossz bor, czankó : schlechte Suppe, schlechter Wein, elender Rachenputzer ; vgl. *holerke* (◡◡◡) ; rm. *liurcă*.

maděm (◡◡) m. : haszonbér : Pachtschilling, Ackerzins ; ech hun de schire-madem gezuělt ; — rm. *madem*.

maimutsě (◡◡◡) f. : majom : Affe ; átv. ért. sovány ember : von mageren Personen ; et as nor wäi en maimutsě, — rm. *maimuță*.

máko, *máku* (◡◡) m. : málészájú, ostoba ember : Maulaffe, einfältiger Mensch ; — rm. *măcău*.

mängelitsě (◡◡◡◡) f. : mangalicza : eine krauswollige, leicht zu mästende Schweineart ; et äs gemest, wäi en mängelitsě ; — rm. *măngăliță*.

mârfě (◡◡) f. : áru : Ware ; huět er noch marfě ; — rm. *marfă*.

matkě (◡◡) f. : erő, velő : Kraft, Mark, Kern ; et huět em de matkě gewanen ; mondják olyanról, a kit valami erős, megfeszített munka egészen kimerített : sagt man von einem, der durch eine schwere, anstrengende Arbeit ganz erschöpft, kraftlos geworden ist ; — rm. *matcă* : Bienenkönigin, Mutterstock.

mâtse (◡◡) plur. f. : bél : Därme ; de mâtse senj em erous kun ; átokképen : dat dir de hangd de mâtse frěssen ; — rm. *maț*.

merěu (◡◡) : folyton, folyvást, szakadatlanul : fortwährend, in einem fort, ununterbrochen ; diěr arbet mereu vun des marjest bas an de dankel nuěcht ; — rm. *mereu*.

merinde (◡◡◡) f. : útravaló evés, elemőzsia : Reisevorrat, Proviant ; e huět sich merinde agesakt ; do wor besanen af der Trun merinde, — rm. *merinde*. (St.)

mikesken *mukesken* (˘˘˘) n.: borjú: Kälbehen; — rm. *mic*.

miki (˘˘) n.: borjú, tehén (gyermeknyelven): Kalb, Kuh (Kinderspr.); — rm. *mic*: kicsiny: klein.

minte (˘˘) m.: ész: Verstand; der minte wīt em jo afgon; do wirt sei wol mat minte senj; — rm. *minte*. (St.)

minune (˘˘˘) f.: esoda, látványosság: Wunder, Spektakel; de letj kun tsesume wäi bei er minune (Schauspiel); na hirt minune! se ertsolten minune, — rm. *minune*.

minunat (˘˘˘˘) -ich: esodálatos, szép, pompás: wunderbar, prächtig; uch der broden as minunatich hetj geroden; — rm. *minunat*. (Th.)

mo, moï: 1. bámulatból eredt fölkiáltás, ismételten: Ausruf der Verwunderung, mehreremale nach einander: sehr schön, ei, ei wie schön; pl. moi-moi, dot as baba (Kinderspr.); 2. te, mikor a román parasztot megszólítják: du, Anrede an den rm. Bauer; subst. der moi mat dem werbes = der rm. Bauer; rm. *mă, mă!*

mokë (˘˘), *mokan* (˘˘) m.: félkegyelmű, goromba, fargatlan ember: Tölpel, einfältiger, ungehobelter, unhöflicher Mensch; et as äner wäi e mokan; — rm. *mocan*.

molai (˘˘) m.: málétészta és belőle készült kalács: Maiskuchenteig; Maiskuchen selbst; en gaiden hubes ous molai; mer hun hetj en molai gebacken; — rm. *mälai*.

molëschit (˘˘˘˘): puha, petyhüdt, erőtlen: weich, schlaff. kraftlos; — rm. *molesit*.

momëligë (˘˘˘˘) f.: puliszka: Palukes, Maisbrei; átv. ért. málé(ember): unselbständiger, unfähiger Mensch; ta bast uch der momëligë; — rm. *mămăligă*.

mortsit (˘˘): kábult, támológó: betäubt, taumelnd; der pali huët en (a)mortsit, — rm. (a)mortsit.

mosch m.: agastyán, nagyapa: Greis, Grossvater; e wor schun en olt mosch; — rm. *moș*.

moschië (˘˘˘) f.: birtok, földbirtok: Gut, Landbesitz; e huët s'ch en moschië gekuft; gazdaság, háztartás: Wirtschaft, Haus; — rm. *moșie*.

mosline (˘˘˘) f. (plur.): olajbogyó: Olive; se kife sich

am 2 kretzer mosline und esse se mat momeligë; — *rm. mäslíne.*

motánië (∪∪∪) f.: térdhajtás: Kniebeugung; motánië mochen: niederknieen; — *rm. mätanie.*

motololin (∪∪∪∪): összenyom, össze-visszahány, dobál, egymás tetejébe rak: zusammendrücken, sorglos alles übereinander werfen; — *rm. motolesc.*

motschukë (∪∪∪) f.: pásztorbot, furkós, buzogány: Hirtenstock, Keule, Knotenstock; — *rm. mäciucă.*

muinë (∪∪∪): parlag, puszta: unbebaut, wüst, brach; — *rm. muină.*

muk m.: kanócz: Lichtschnuppe, Kerzenstummel; átv. ért. kis ember, gömböcz: kleiner Mensch; e as nor e muk; — *rm. muc.*

mukos (∪∪), *mukosich*: éretlen, tejfeles szájú: unreif, Gelbschnabel; — *rm. mucos.*

mulë (∪∪) m.: szamar emberről, csacsi: Esel (als Scheltwort); — *rm. mulă.*

munë (∪∪) f.: kéz: Hand; ebben a közmondásban: wäi der bloch sprach: tschëi en munë, nui mintschunë; — *rm. ce-î în mină, nu-î minciună.*

munë (∪∪) hajt; e läif *munë* Trikë: er stürmte über Hals und Kopf davon; — *rm. mină* (imper. *minare* igéből).

munsël (∪∪) n.: esikó, kis ló: Füllen, kleines Pferd; — *rm. minz.*

muntche (∪∪) f.: hegy, hegység: Berg, Gebirg; se läifen la munte, — *rm. munte.*

muntschin (∪∪): dolgozik, fárads: arbeiten, sich bemühen; mer wallen es na schu muntschin; e huët se liëfduëg genäch muntschit; — *rm. muncesc.* (Th.)

murgë (∪∪) f.: pej kancaza, rötliches Pferd; dav. murgich; beniëwen hat e en murgich gor; — *rm. murg.*

muta (∪∪) m.: egyegyü ember: einfältiger Mensch; — *rm. mut.*

mutalo (∪∪∪) m.: fajankó: Tölpel; — *rm. mutălăă.*

mutân (∪∪): változtat, odább tesz, mozdít: verändern, ver-

setzen, verrücken; em huët mer de grantsstin gemutat; — rm. *mut*.

mutě, *mutich*, *mutlenk* (˘˘) *tulemute*: ostoba: einfältig; pl. *dī mutich* gepesch; en *mutich gīs*; — rm. *mut*. (Th.)

mutschirlě (˘˘˘) f.: *mocsár*: Sumpf, Morast; — rm. *mocirlă*.

nats: *nesze!* = da, da hast du's; *nats, do bast te!* — rm. *na-ŝ!*

nedežde (˘˘˘) f.: *remény, vigasztalás*: Hoffnung, Aussicht, Trost; ech hun noch e wenig *nedežde af den åren* (Ernte); — rm. *nădejde*.

neduf (˘˘) m.: *keh*: Pferdekrankheit, Dampf; *dit fard huët den neduf*, — rm. *năduf*.

nepåstě (˘˘˘) f.: *tehetetlen, megbizhatatlan személy, különösen asszony*: eine unfähige, unzuverlässige Person; bes. Frauenzimmer; *dot as uch de wör nepåstě*; — rm. *năpastă*.

něpustin (˘˘˘) f.: *elhagy, eszerben hagy*: verlassen, im Stich lassen; e huët mich hei (*ge*)*nepustit*, — rm. *năpustesc*.

neterěu (˘˘˘) m.: *ostoba, fajankó*: Dummkopf, Tölpel; *dot as uch der richtig neterěu*; — rm. *nătărău*.

negotsiren (˘˘˘) m.: *alkuzsik, esakliz*: handeln, feilschen, schachern; — rm. *negof*.

negustor (˘˘˘) m.: *kereskedő*: Kaufmann; *különösen kúpecz, szállító*: sogenannte Aufkäufer, Lieferanten; — rm. *negustor*.

nekáz (˘˘) m.: *gond, baj, kereszt, búbanat*: Trübsal, Plage, Ärger, Mühe; ech ban am *necaz*: es geht mir schlecht; e jeder wiss senjen *nekáz*: jeder weiss, wo ihn der Schuh drückt; der *nekáz wit dich schu lihren*: a baj majd okossá tesz: die Not wird dich schon witzigen, erfinderisch machen, Not lehrt beten; *säch da der nō denjem nekáz*: seperj a magad háza elött: kehre du vor deiner Thür; — rm. *necaz*.

nekežit (˘˘˘): *törődve, lesujtva*: geärgert, geplagt; *ebből genekežit*, vor *genekežitem*; — rm. *necăjit*.

nemerin (˘˘˘): *talál*: jól jár, megjárja: treffen, gut ankommen; e hat et na *gruəd fenj nemerit*; — rm. *nemeresc*.

něuki (◡◡◡) m. : ostoba, hülye : blöd, dumm, Tölpel, Tumberjan ; na ta bast der něuki, — rm. *năuc*.

nevoie (◡◡◡) f. : baj, szükség, nyomor : Not, Elend ; átv. ért. mihaszna : Taugenichts ; — rm. *nevoie*.

nevoiasch (◡◡◡) m. : ügyetlen ember : unfähiger Mensch, Pfüscher ; döt as jo nor esu en nevoiasch, — rm. *nevocaş*.

nokovalm (◡◡◡) m. : üllő vas : Amboss ; der tsgun klöpt det eisen af em nocovalm, — rm. *nicovală, necovală*.

nuna mōchen : gyermekaltató szó ; — rm. *nini-nani*.

nutsch f. : dió : Nuss, Walnuss ; mer spilen af nutschen ; nutsche giēn : Kopfnüsse geben ; — rm. *nucă* (pl. a *nucă* szóból).

ñealba (◡◡) f. : olyan kâpre (l. ott), melynek értéke a játékban nincs : eine nicht vollfertige kâpre im Knöchelspiel ; — rm. *ñaltşă*.

ñeam n. : nemzetség, család, származás : Geschlecht, Familie, Abstammung ; ě as uch denjes ñeam ; ech kane se gonž ñeam, — rm. *neam*.

ñireassě (◡◡◡) f. : menyasszony : Braut ; et sätzt do, wäi en ñireasě, — rm. *mireasă* (dial. *ñirăşă*).

ñilă (◡◡) f. : szánalom, részvét : Erbarmen, Mitleid ; diēr huēt nichen ñilă mat dem mäntschen ; — rm. *milă* (dial. *ñilă*).

ñiluin (◡◡◡) : sajnál, megkönyörül, megkegyelmez, bemitleiden, erbarmen, begnadigen ; — rm. *miluesc* (dial. *ñiluesc*).

oka (◡◡) n. : oka, egy súly (dohánynál) : Oka, Gewicht ; em verkift de fesch mat dem oka ; — rm. *ocă*.

okolin (◡◡◡) : körülvesz, körüljár, elkerül : umringen, herumgehen, ausweichen, meiden ; ech hun det gonts faldj okolit ; e okolit mich, wo e nor kōn ; — rm. *ocolesc*.

oftikě (◡◡◡) f. : betegség, tüdővész : Krankheit, Lungenschwindsucht ; der uērem as an der oftikě, — rm. *oftica*.

om m. : a kâprě (l. ott) domború része : die erhabene Seite der kâprě ; om schi gaurě (Spiel) ; — rm. *om*.

omenin (◡◡◡) : tisztel, megvendégel, kitüntet : ehren, bewirten, auszeichnen ; dat as et, wat as omenin u. och beweise soll as konst ; — rm. *omenesc*. (St.)

opërin (◡◡◡): leforráz, megéget: verbrennen, abbrühen; mer hun dët farken opërit, — rm. *opăresc*.

opintsch (◡◡) m.: boeskor, az oláh gúnyneve: Bundschuh, Spottname des Rumänen; — rm. *opincî* (pl. az *opincî* szóból).

optsprezetsche (◡◡◡◡) m.: ügyetlen, ügyefogyott: Tölpel; ta bast uch der optsprezetsche, — rm. *optsprezece*.

orden (◡◡) m.: sajt: Art Käse; krats an tourelt, sehap an orden; mondják álmos emberről, a ki soká szuszog, a míg utoljára felébred: sagt man von einem verschlafenen Menschen, der sich lange kratzt, bis er endlich vollständig zu sich kommt; — rm. *urdă*.

oülëndekel (◡◡◡◡) m.: cserépfazékfödő: irdener Topfdeckel; — rm. *oală* (Topf) + *deckel*.

pánkowe (◡◡◡) f.: fánk, pampuska: Krapfen; — rm. *pancovă* (pl. *pancove*).

papëlápte (◡◡◡◡), *papelátsch* m.: gyáva, pipogya, tejeles szájú: Feigling, gelassener Mensch, Gelbschnabel; ta bast uch der papëlápte, — rm. *papălapte*.

paputsch (◡◡) m.: papucs: Schuh, Pantoffel; — rm. *păpuçi*.

parale (◡◡◡): pénz, vagyon: Geld, Vermögen; diër huët parale, — rm. *parale*.

pâtsche (◡◡) f.: békesség, nyugalom, csend: Friede, Ruhe; ech wal bold pâtsche môchen: az utat egyengeti: einen Streit, Zwistigkeit beilegen, eine Schwierigkeit beseitigen, den Weg ebnen; — rm. *pace*; *patsche buně*: aus ist 's, vorbei! pl. e as dervun, patsche buně; — rm. *pace bună*.

pežos (◡◡): gyalog: zu Fuss; pl. mer se pežos bliwen: megcsalódtunk, a rövidebbet huztuk, kosarat kaptunk: wir haben uns getäuscht, sind zu kurz gekommen; haben einen Korb bekommen; — rm. *pe jos*.

pelin (◡◡) m.: ürmös: Wermutwein in der Walachei erzeugt von herbem, bitterm Geschmack; et as guorts (herb) wäi der pelin (Th.); der Midi (tsegun) sprong schäir unt gebin, ent froit sich schun af de pelin; pischkote gië se zem pelin lonk vun der iërd bäs zem gebin; — rm. *pelin*. (St.)

peritich (∪∪∪): beteges: kränklich; — rm. *perit*.

peschte (∪∪) m.: hal: Fisch; am munkat un peschte, sôt der bloch, derwel heng em de palekes un der grun; mondjak olyan emberről, a ki a szegénységét titkolni akarja, de nem sikerül neki: von einem Menschen, der seine Armut gerne verdecken möchte, ohne dass es ihm gelingt; — rm. *pešte*.

pestrits (∪∪), **pestritsich** (∪∪∪): tarka: bunt; en pestritsich hîn; — *pestrif*.

petsitor (∪∪∪) m.: kérő, háztűznéző: Brautwerber; senj ich dan netj ous wäi e petsitor, — rm. *peřitor*.

pila (∪∪) m. és f.: labda: Spielball; — rm. *pilă*.

pilaf (∪∪) m.: pilaf, zsirba főtt rizs: mit Fett abgekochter Reis; hetj esse mer reispilaf (Pleonasm.); — rm. *pilaf*.

pintok (∪∪) m.: fillér: Heller, Pfennig; e huët netj en pintok; — rm. *pintoc*.

piperik (∪∪∪) m.: sás: Binse; — rm. *pipirig*.

pischtokě (∪∪∪) m.: huyos, a ki az ágyba ereszt: Bett-pisser; — rm. *piřotčă*.

pitě (∪∪) f.: kenyér: Brot; e wunt an diër gös, unde taě pitě cu tswirn (H.W.); gúnyosan puliszka: (iron. für Palukes); rm. *pită*.

pitsigoi, **pitsigusch** (∪∪∪) m.: kicsi ember, több, sincs csürök (Szatmár): kleine, unansehnliche Person; e as nor wäi e pitsigoi, — rm. *piřigoř, piřiguř*.

plai m.: hegység, hegyi ösvény, szakadás: Hochgebirge, Bergpfad, Schlucht; e tsecht peste plai; — rm. *plăi*.

plak m.: békeség, béke: Frieden, Wohlgefallen; pl. ech hun et em net af de plak gemöcht; plak am lunde wenstok am sunde (Sch. F.W.); (vgl. hiezu fridden am lönd, zarě an der stönd; a mi kicsinált, bevégzett dolog: wenn man etwas als abgemacht bezeichnen will, worüber nicht weiter gesprochen werden soll); — rm. *plac*. (Sch. J. K.)

pletschintě (∪∪∪) f.: palacsinta: Pfannkuchen; pletschintě, wäi de milestin; än Allendoch-sanktich senj de hëiser mat pletschintě geděkt; — rm. *plăcintă*.

pogubasch (∪∪∪) m.: károsult, kárvallott: schadenleidend,

Beschädigter; na ban ech weder der pogubasch: a ki a legroszabbúl járt: der am schlechtesten davon kommt; — rm. *păgubaș*.

pojăně (∪∪∪) f.: havasi tisztás: Waldwiese, Alm; — rm. *poeană*.

pokálě (∪∪∪) m.: paprikajancsi, csepürágó, becsapott, tökfilkó, szerencsétlen flótás: Hanswurst, Possenreisser, Geprellter, Dummkopf, Pechvogel; — rm. *păcală*.

pokelin (∪∪∪): megréfál, kijátsz: einen Streich spielen, hintergehen; e huët mich doch pokelit; — rm. *păcălesc*.

pokert (∪∪) m.: kátrány: Theer; — rm. *păcură*.

pokurar (∪∪∪) m.: juhász: Schafhirt = tshoban; — rm. *păcurar*.

polériě (∪∪∪∪) m.: széles karimájú szalmakalap: breiter Strohhut; — rm. *pălărie*.

pomăně (∪∪∪) f.: jótétemény, érdem: Wohlthat, Verdienst; sich en pomăně môchen: jót tesz: ein gutes Werk thun; rm. aș face pomană; halotti tor: Leichenmahl; de pomăně: potyára. Isten nevében: umsonst; e wal ales de pomăně; de fututs pomăně: potyára: umsonst; — rm. *pomană*.

pomenin (∪∪∪): köszönettel megemlékezik vkiről, megemlít vkit: dankend jemandes gedenken, erwähnen; er solt mich noch pomenin: tapasztal, vlmit megél: etw. erleben, erfahren; dot hun ich a menjem liěwen netj pomenit: vmire virrad, meg van lepve, felébred: sich versehen, überrascht werden, erwachen; bas sei sich pomeniten: magukhoz tértek: bis sie zu sich kamen; nor emol pomenit ich mich mat em; des marjest als hiě sich pomenit; — rm. *pomenesc*. (St.)

pomotuf (∪∪∪) m.: kefe, meszelőkefe: Bürste, Anstreichbürste; de tsigana mat dem pomotuf; — rm. *pămătuș*.

poněřě, ponurě (∪∪∪) f.: halinaszövet, abaposztó: grobes Tuch; — rm. *pănură*.

ponz m.: gyoles, vászon, posztó: Linnen, Tuch; en hemdehe vu weissem ponz, — rm. *pînză*. (K. V.)

popě (∪∪) m.: román pap: Pfarrer; e blěsch popě, — rm. *popă*.

popě (⊥⊂) senj c. dat : embere vkinek, megtanitja keztyübe dudálni : jemandem gewachsen sein ; Mores lehren ; — rm. *popă*.

paradžině (⊂⊥⊂⊂) f. : meddő, elhanyagolt szántóföld : unfruchtbares, vernachlässigtes Ackerfeld ; em huět mēr nor esu en paradžině gegiën ; — rm. *părăjină* : parlag : Brachacker.

pornin (⊂⊥) : indul, útra kel : aufbrechen, sich auf den Weg machen ; de uhsen porniten dervun kën hīmen ; — rm. *pornesc*.

porunkě (⊂⊥⊂) f. : parancs, rendelet : Befehl, Auftrag ; de porunkě wit ousgegiën ; — rm. *poruncă*.

postrāmě (⊂⊥⊂) f. : füstölt hús : Pöckelfleisch ; e mōcht alles postrāmě : mindent össze-vissza kaszabol : er zerstückelt, zerfleischt alles ; — rm. *păstramă*.

potkě (⊥⊂) f. : szerencsétlen flótás : Pechvogel ; ta bast uch endjen de potkě ; — rm. *potcă* : baj, veszekedés : Streit, Verdruß.

potkoavě (⊂⊥⊂) m. : czankó, savanyú bor, a mit borvízzel szokás inni : saurer Wein, der mit einem Säuerling gewässert wird ; dränke mēr en potkoavě mat borvis ; — rm. *potcoavă* : patkó : Hufeisen.

potop (⊂⊥) m. : árvíz, áradás : Hochwasser, Ueberschwemmung ; et kum e gruss potop geflössen ; — rm. *potop*.

potsin, petsin (⊂⊥) m. : megtud, tapasztal, próbál : erfahren, versuchen, mitmachen, erleben ; awer e huět et potsit : rosszúl járt : es ist ihm schlecht ergangen ; esu ast hu mer noch netj potsit ; — rm. *pătesc*.

potschinok (⊂⊂⊥) m. : első üzlet, mely egyszersmind jóslat-szerű hatással van minden további üzletre : erster Verkauf, der zugleich als Omen für den weitem Verlauf des Geschäftes betrachtet wird ; ech hun en gäide potschinok gemocht ; dōt as e licht potschinog : ez rossz előjel : das ist ein schlechtes Omen ; rm. *pocinog*.

poweste (⊂⊥⊂) f. : elbeszélés, beszéd, beszélgetés, mulatság : Erzählung, Gespräch, Unterredung, Unterhaltung ; mer gōn e wenig an de poweste, — rm. *poveste*.

powestin (◡◡◡): elmond, fecseg: erzählen, plauschen; diēr ko powestin e lonket uch e bridet; — rm. *powestesc*.

posnatic (◡◡◡), *posnitich* adj. wunderlich, possirlich; — rm. *posnatic*.

pränts m. és f.: juhturó, tehénturó: Schafkäse; Kuhkäse; rm. *brinză*; (tâmel)pränts m.: juhbörbe töltött sajt: in Schafhaut gefüllter Käse; pränts = rm. *brinză*: Schafkäse. V. ö. burduf-tourelt, brinse-käs.

predân (◡◡): elpocsékol, pazarol: verschwenden, verprassen; — rm. *predez*.

prekupets (◡◡◡) m.: kupez, ügynök: Aufkäufer, Vorverkäufer; — rm. *precupeț*.

pretin (◡◡) m.: jó barát, pajtás, különösen üzlettárs: Freund, Genosse, bes. Geschäftsfreund; mer senj ändjen gekt preten gewiést; — rm. *pretin*.

pressilë (◡◡◡) f.: tenyésztés: Zucht; dot as en gäkt pressilë; tréfásan népes családról: von einer zahlreichen Familie; rm. *prăsilă*.

propëdin (◡◡◡): tönkre tesz, megront: zu Grunde richten, verderben; — rm. *prăpădesc*.

prostëleu (◡◡◡) m.: együgyű, faragatlan ember: Tölpel, ungehobelter Mensch; — rm. *prostălău*.

pui-mami pui! kiáltás, a melylyel a tyúkokat hívják: beim Rufen der Hühner; — rm. *puî (mami)*.

puika (◡◡) f.: pulyka: Truthenne; — rm. *puică*.

puhawich (◡◡◡): puha, felfúj, laza: aufgedunsen, locker; do as gor e puhawich badem: porhanyos föld, televény: lockerer (Humus) Boden; — rm. *puhav*.

pum m.: ökölesapás: Faustschlag; ech giën der en pum; mer spillen af pum, — rm. *pumn*.

punë lume: (soha) míg a világ: so lange die Welt (steht); mit negat.: nie, niemals; dot bekiste nătj mi punë lume: nie im Leben; tagadó szó nélkül: örökké: ohne negat.: ewig; pl. dot haltj, douert punei lumea: soha el nem szakad, törhetetlen, örökké való: das dauert ewig, ist unzerreissbar, unzerbrechlich; rm. *pină* (e lumea).

pungě (⊥⊃) f. : erszény : Geldbeutel ; — rm. *pungă*.

pungasch (⊃⊥) m. : zsebmetsző : Beutelschneider ; af em jörmert git et vil pungasch, — rm. *pungas*.

puppes (⊥⊃) m. : búbos banka : Wiedehopf ; de nuochteguol, der stigelits, der puppes, tsaiku, nikowits (Sch. I. K.) ; — rm. *pupăză*.

purligar (⊃⊃⊥) m. : szegény flótás, semmi házi : armer Schlucker, Habenichts ; da elander purligar, — rm. *potlogar*.

purlin (⊃⊥) perzsel, eléget : versengen, verbrennen ; det gras as gonts purlit, — rm. *pîrlesc*.

purlog m., *purloagě* (⊃⊥⊃) f. : ugar, terméketlen föld : Brachfeld, unproduktiver, steriler Boden ; — rm. *pîrlog*.

purts f. : fuvóka nélküli fűzfasíp : Art Weidenflöte ohne Mundstück ; — rm. *pîrță*.

pürts f. : kapú : Thor ; de Pürtsegös : Brassóban az egykori kapúról elnevezett utcza : vom ehemaligen Thor benannt ; rm. strada porții, magy. kapú-uteza ; egy másik városrészt mai napig is így hívnak, mert ott régente két kapú volt : ein anderer Stadtteil heisst auch heute noch «bei den tswo pürtsen», weil dort ehemals 2 Thore standen ; — rm. *poartă* (pl. *porți*).

purtschelchen (⊃⊥⊃) n. : malacz : kleines Schwein, Ferkel ; rm. *purcel*. (Th.)

pustiě (⊃⊥⊃) f. : puszta, elhagyott vidék, vadon : Einöde, Wildnis, einsame Gegend ; — rm. *pustie*.

pustietate (⊃⊃⊃⊥⊃) : Wildnis, einsame Gegend ; — rm. *pustietate*.

putrigai (⊃⊃⊥) m. : korhadt fa : vermodertes Holz ; hitvány, korhadt dolog : faules Zeug ; et as edjel putrigai, — rm. *putrigă*.

putjere (⊃⊥⊃) f. : erő, erőszak : Kraft, Gewalt, Stärke ; greif un mat putere, — rm. *putere*.

raita, reita (⊥⊃) f. : körút : Runde ; e as af der raita : körüljár : er macht die Runde mit seinen Ausgängen, Besuchen ; — rm. *raită*, a da o *raită* : zu laufen beginnen.

ratchu (⊃⊥) m. : pálinka : Branntwein ; uiu iu, bea ratchu, rm. *rachiű*.

rebdan (◡◡): tür, kitart, szenved: ertragen, erdulden, aushalten; ech lu genäg rebdat: sokat eltűrtem, kiálltam: ich habe viel ausgestanden, mir gefallen lassen; — rm. *räbd*.

remeschitsě (◡◡◡◡) f.: maradék: Rest, Ueberbleibsel; — rm. *remäšifä*.

repezin (◡◡◡): rárohan, neki megy, készülődik: losstürzen, sich einen Anlauf nehmen; won e sich emöl repezit; — rm. (mä) *repezesc*.

resbin, *risbin* (◡◡): áthatol, elér, kitart: durchdringen, erreichen, erlangen, aushalten; de kaldjen huět mich resbit: egészen átfáztam: ich bin ganz starr vor Kälte; zwölf gior hun ich resbit (St.); — rm. *räzbesc*.

reschmeritsě (◡◡◡◡) f.: betegség, dögvész: Krankheit, Seuche; als hei der reschmeritsě wor (St.); — rm. *resmerifä*: Zank, Streit.

resfětsan (◡◡◡): színlel, illetlenül viselkedik: sich verstellen, unanständig benehmen; na mi resfetsa dich; — rm. (mä) *resfüt*.

retetschin (◡◡◡): eltéved: sich verirren; e giht retetschit eram; — rm. *rätăcesc*.

retsch f.: kocsonya: Sulz; — rm. *rece*, pl. *reci*.

rinžin (◡◡): röhög, gúnyosan kaczag: höhnisch lachen, grinsen; — rm. *rinjesc*.

rissipin (◡◡'): elszór, elpocsékol: zerstreuen, verschwenden; netj nor de wirtscheft rissipin, wol uch det liěwe propedin (St.); — rm. *risipesc*.

rogoz (◡◡) m.: sás: Binse, Riedgras, von den Böttchern benützt; et wiěst do nor rogoz, wat det rändjveih netj frasst; et as diēs rogozijen hōi; — rm. *rogoz*.

roschkof (◡◡) f.: Szt-Jánoskenyér: Johannisbrot; — rm. *rošcovă*.

roskolin (◡◡◡): feltűr, zavar, rendetlenségbe hoz: aufwühlen; in Unordnung bringen; alles huět er mer roskolit; — rm. *roscolesc*.

rotchintsě (◡◡◡) f.: hosszú szekér létra nélkül, a melyen deszkát, gerendát szállítanak: Wagen ohne Seitenleitern zur

Beförderung von Holz, Balken, Brettern u. s. w.; — rm. *rochintă*.

runkatsch (♂♂) m.: félig herélt ló: halbkastrirtes Pferd; rm. *runcaci*.

rugan (♂♂): kér, könyörög, nyakára jár: bitten, flehen mit der Nebenbedeutung des Zudringlichen; — rm. *rog*.

ruschatsě (♂♂♂) f.: Szt. Antal tüze betegség, beteges pir az arezon: Röthe, Krankheit; — rm. *roșeață*.

ruschině (♂♂♂) f.: szégyen, gúny, szemérem: Schande, Spott, Schamgefühl; de ruschine mare gänj ich mät: akarva nem akarva úgy tettem, mert különben gúnytárgya lettem volna: nolens volens, weil ich sonst Gegenstand des Gespöttes geworden wäre; diěr mäntsch huět nichen ruschině; — rm. *rușine*.

sálbě (♂♂) f.: nyakdisz, nyakbavető: Halsband; en sálbě von dukaten; — rm. *salbă*. (St.)

sámě (♂♂) f.: számadás, gond, figyelem: Rechnung, Sorge, Acht; an de samě giën: rábiz vkire vmít, figyelmébe ajánl vmít: jemandem etwas zur Besorgung übergeben; — rm. (daŝ in) *samă*.

selasch (♂♂) m.: szállás: Wohnung, Herberge, Unterkunft; se hadden do selasch genun; — rm. *sălas*. (St.)

semârě (♂♂♂) f.: teherhordó ló: Saumross; det semârě fard (Pleonasm); — rm. *sămar*.

sepoi (♂♂) m.: kapa: Rodhaue; különbözik a «tschokân»-tól, a melynek van hegyes vége is: zum Unterschied vom tschokân, der auch ein spitzes Ende hat; — rm. *săpoi*.

septemuně albě: a fehér hét: die weisse Woche (St.); — rm. *săptămână* + albă.

seráku (♂♂♂) m.: szegény ördög: armer Teufel; hop serákě vor der dir, kam entsowend dönts mat mir; — rm. *săracu* (népies kiejtés *săracul* helyett).

seretschiě (♂♂♂) f.: szegénység, nyomor: Armut, Elend; do as uch nor de seretschiě; — *sărăcie*.

seturân (♂♂♂) sich: jól lakik: sich sättigen; e huět sich seturât; — rm. (mă) *satur*.

sfetos, *sfetossich* (◡◡◡): kis öreg, korán érett: **altklug**; —
rm. *sfätos*.

sindžerân (◡◡◡): elvérez, belső vérzésben elpusztul, **hosz-**
szabb ideig tartó erőltetett futás következtében: sich verbluten,
an innerer Verblutung zu Grunde gehen von Thieren, durch
angestrengetes, anhaltendes Laufen; pl. de kau huët sich sind-
žerât, — rm. *singerez*.

skepân (◡◡): 1. megszabadít, megment: befreien, retten;
2. megmenekül: entkommen; pl. kom se mer mat dem liëwe
skepât: davon kommen; — rm. *scap*.

skrum m.: korom, bagó: Russ, Tabakskruste in der Pfeife;
rm. *scrum*.

skumpete (◡◡◡) m.: kapzsiság, zsugori ember: Geiz, Geiz-
hals; — rm. *scumpete*.

slugě (◡◡) m.: szolga, rabszolga: Knecht, Sklave; unt
schakt senj slugě (plur.) ous (Sch. F. W.); em jeden soll om
slugě senj; — rm. *slugă*.

službě (◡◡) f.: istentisztelet: Gottesdienst; pl. der far huët
weder en lonk službě gemöcht: az állatok megbűvölése ellen
vallásos szertartást végez: gegen Verhexung, Beschreibung eine
gottesdienstliche Handlung vornehmen: *službě* möchen; —
rm. *slujbă*.

sokotin (◡◡◡): számít, vél, gondolkodik, késlekedik: rech-
nen, meinen, denken, zögern, sich bedenken, verziehen; bas
er ich noch lang sokotit; — rm. *socotesc*.

spâimě (◡◡) f.: félelem, ijedtség: Schrecken, Angst; átv.
ért. félnék ember: ängstlicher Mensch; ta bast de spâimě: du
bist ein furchtsamer Hase; — rm. *spaimă*.

spör m.: haladás, siker: Fortschritt, Gelingen; e huët
nichen spör: semmire sem tud menni: er kann es zu nichts
bringen; det gělt, de arbet huët nichen spör: helyéből
sem mozdulhat: man kommt nicht von der Stelle; — rm.
spor.

sporin (◡◡): sikerül, megy: gelingen, von statten gehen,
Erfolg haben; — rm. *sporesc*.

spowedin (◡◡◡): gyón, fejét megmossa: beichten, ins Ge-

bet nehmen, einem den Kopf waschen; awer e huët en dichtich spowedit; — *spovedesc.*

spune-mult (⊥⊃): fecsegő: Schwätzer; dot as uch der wohr spune-mult; — *rm. spune mult.*

spurkân (⊃⊥): bepiszkit, megszentségtelenit: beflecken, entweihen; ich hu mich spurkât: ich habe mich geeckelt; — *rm. spurc.* (Kisch 1. sich den Hals oder eine Wunde mit Mist (als Heilmittel) verbinden; 2. beschimpfen).

stinë (⊥⊃) f.: hegyi pásztokunyhó: Sennhütte; hu am geberg en stinë, dâi schätzt e vor em düdt (K. V.); — *rm. stinë.*

stingasch, stingatsch (⊃⊥) m.: balog, balkezes, balog-suta: Linkhand; — *rm. stingas, stingacǎ.*

stirpë (⊥⊃) f.: meddő anya-állat (tehén, juh): unfruchtbares Muttertier (Kühe u. Schafe); adj. stirpich: unfruchtbar; *rm. stearpǎ.*

strungë (⊥⊃) f.: Pferch, Melkstatt, Zucht; pl. ech wal en schon an de strungë niën: ich will ihn schon Mores lehren; *rm. strungǎ.*

suia! suia! zálogos játéknál divó vers: etwa hopp, hopp! (Vers beim Pfänder auslösen); pl. suia, suia, piërschekarn, diër mich säkt, diër huët mich garn; (Sch. F. W.) — *rm. (mǎ) suǐ:* aufsteigen.

sulë (⊥⊃) f.: ár: Schusterahle; der schauster neht mat der sulë, — *rm. sulǎ.*

sulitsë (⊥⊃⊃) f.: lándzsa: Lanze; de kosaken haden en sulitsë, — *rm. sulitǎ.*

sumätsich (⊃⊥⊃) adj.: szemtelen, büszke, gögös: unverschämt, stolz, übermütig; et as gor en sumätsich krō; — *rm. sumef.*

surátë (⊃⊥⊃) f.: barátñő, kávéneni: Freundin, Klatschbase; dot senj tswō gäkt surátanen; — *rm. suratǎ.*

surdilë (⊃⊥⊃) m.: gúnynév, süket: taub; — *rm. surdilǎ.*

swurlin (⊃⊥): földhöz vág: zu Boden werfen, schleudern; *rm. svirlesc.*

schäpte (⊥⊃): hét (7): sieben; an schäpte riëden mät äimentem: lóvá tesz vkít: jem. zum besten haben; — *rm. şapte.*

schâikë (±∪): pléh edény, pléh tál: Essschalle aus Blech; rm. *șaică*.

scherpar (∪±) m.: bőrvöv, tüzsző: Ledergürtel als Tasche; freier drägen as sachsen uch de scherpar, wäi de bloch; — rm. *șerpar*.

schischkë (±∪) f.: boszorkány: Hexe; dot as en olt schischke; — rm. *șiscă*.

schischketor (∪∪±) m.: szemfényvesztő, boszorkánymester: Hexenmeister, Zauberer; — rm. *șiscător*.

schtergar (∪±) m.: a román nők fehér fejkendője: weisses Kopftuch der rum. Frauen; de blechan wakelt sich de schtergar amt hift; — rm. *ștergar*.

schtirb, *schtirbich* (±∪): esorba, hézagos, hibás: schartig, lückig, fehlerhaft; pl. e schtirbich dapen: ein Topf, von dem ein Stück weggeschlagen ist; as det schwiért gor schtirbich warden an er schwerer Zetj (K. V.); schartig; — rm. *știrb*.

schtirmëlaië (∪∪±∪) m.: játék: ein Spiel (H. W.); — rm. *știr-mălai*.

schtrengar (∪±) m.: akasztófavirág, utca-gyerek, suhancz: Galgenstrick, Gassenbube; — rm. *ștrengar*.

schtubëi (∪±) m.: vizes korsó: Wasserkrug; — rm. *ștubëi*.

tâtsche schi fâtsche m.: (hallgat és tesz); nyugodt, szerény ember, ki inkább cselekszik, mintse beszélne: ein stiller Mensch, der nicht viel zu reden pflegt; dot as der tâtsche schi fâtsche: mindent eltür: der lässt alles über sich ergehen: — rm. *tace și face*.

talmesch (±∪) balmesch: tarka-barka: bunt durcheinander, misch-masch; — rm. *talmeș-balmeș*.

(tâmel)**pränts** m.: juhbörbe töltött sajt: in Schafhaut gefüllter Käse; pränts; — rm. *brinză*: Schafkäse. (V. ö. burduftourelt, brinse-käss.)

tanda-manda: haszontalan dolog, haszontalan munka: unnützes Zeug, nichtige Arbeit, Sache; pl. tanda-manda de gois gō barbes; — rm. *tanda-manda*.

tata (±∪) m.: papa (gyermeknyelven): Vater (Kinderspr.); rm. *tată*.

tchâg m. és f.: a bárány gyomra, mikor azt arra használják, hogy a tej összefusson: Milchmagen der Lämmer als Gerinnungsmittel für die Milch dienend; — rm. *chiag*.

tchef m.: kedv, jó kedv, becsipett állapot: Laune, Stimmung, gute Laune, angeheiterter Zustand; hetj huët e tchef; rm. *chef*.

tchemëtor (∪∪⊥) m.: meghívó, vőfény: Rufer, Einlader zur Hochzeit; kut de tehemëtor se kun; — rm. *chemätor*.

tchipërusch (∪∪⊥) m.: bors: Pfeffer; — rm. (dial.) *chipärus*, (irod.) *pipärus*.

tegedusch (∪∪⊥) m.: tagadó, a ki mindent letagad: der alles leugnet, abstreitet, immer Recht behalten will; magyarok gúnyneve: Spottname der Ungarn; — rm. *tägäduş*.

tertsch m.: pép, kása: Brei; a puliszka készítésénél fennmaradt lisztes víz, melyet eczettel savanyítva a puliszkához esznek: das beim Rühren des Palukes überflüssige Mehlwasser, welches mit etwas Essig gesäuert zum Palukes gegessen wird; azért mondják nagyon szegény emberekről: daher wird von sehr armen Leuten gesagt: se essen de mameligë mat tertsch; et as edjel tertsch; *tertsch mochen*: mindent összezúz, elpusztít: alles zerstören, zermalmen; — rm. *tercî*.

tikëlos (∪∪⊥), *tikëlosich*: képtelen, tehetetlen: elend, unfähig; — rm. *ticălos*.

tindälë (∪⊥∪) m.: bohóc, fajankó: Harlekin, Tölpel, lang-samer Tändler; — rm. *tindală*.

tindálen (∪⊥∪): enyeleg, játszik, hiábavalóságot üz: tändeln, spielen, Nichtiges treiben; pl. ë gît ändjen tindálen; — rm. *tindălesc*.

tinžin (∪⊥): nem tetszik, dorgál, eped, senyved: missfallen, tadeln, hinsiechen, schmachten; pl. dis uhsen tinžin näkest: ez ökör akármitt eszik: diese Ochsen verschmähen kein Futter, sie fressen was immer; der kukeruts huët tinžit: a tengeri félben maradt: ist schwach geblieben, siecht dahin; — rm. *tinjesc*.

tirlë (⊥∪) f.: kerítés, a melybe a juhokat berekesztik, cserény, hodály: Umzäunung, in der die Schafe zusammengehalten werden, Hürde; közmondás: senëtare în tirlë (oile s'aũ

duſ); oľan emberröl, a ki vmivel elkésett: ſagt man einem, der ſich zu ſpät bedacht hat, und nurmehr das leere Neſt vorfindet, daher das Nachſehen hat; (v. ö. e kit wäi der höl an de ſtapel); — rm. *tírlä*.

tirtsa-pirtsa (┌┐┌┐): a lenézés kifejezése: Ausdruck des Unwillens, der Geringschätzung = lari-fari; — rm. *tírta-pírta*.

toakě (┌┐) f.: kerepelő: Klopfbrett, worauf in der rum. Kirche anſtatt des Läutens geklopft wird; det mouľ gít em, wäi en toakě; tikě mě toakě, de gōis gō barbes (Kiſch Korreſp.); rm. *toacă*.

tokâně (┐┌┐) f.: tokán: Frikassé; hetj hu mer en fenj zwibeltokâně geſſen; — rm. *tocaná*.

togmälěn (┐┌┐), *tomnin* (┐┌), *tokmin*: alkuzik, kiesinál: feiſchěn, handeln, ausmachen; — rm. *tocmesc* (*tomnesc*), *tocmeală*.

toporrhēn (┐┌┐) n.: balta: kleine, beilartige Axt; — rm. *topor*.

tot ateta (┐┐┌┐): mindegy, akár fehér, akár fehér (czigány adoma): einerlei, Katz wie Miež; vum maſt-tupes oder vum kiěrschelrech tot ateta (H. W.); — rm. *tot atita*.

tovârěsch (┐┌┐) m.: pajtás: Gefährte, Genosſe; — rm. *tovarăş*.

treanka- (┌┐) *fleanka* (┌┐) de gōis gō barbes: szóbeſzéd, szófia beſzéd: lári-fári; — rm. *treanca-fleanca*.

treister(t), *teister*, *tōisder*, *toistert* (┌┐) m.: tarisznya: lederner Saek zur Aufbewahrung von Nahrungsmitteln als Wegzehrung, Tornister; — rm. *traistă, tăistră*.

tresnitich (┐┌┐): fureſa, könnyen haragvó, rézgeges: drolig, poſſenhaft, leicht in Zorn geratend, betrunken; — rm. *tresnit*.

trintin (┐┌): leſújt, vmit alaposan csinál: niederwerfen, etwas gründlich machen; pl. ech hun e gäkt fir trintit: ein gutes Feuer angemacht; — rm. *trintesc*.

trist: ſzomorú: traurig; hetj hu mer en trist wadder; — rm. *trist*.

troaně (┌┐) f.: nátha: Schnupfen; — rm. *troahnă*.

trokar (∪±) m. : a felkülváros lakója Brassóban, faragatlan, esetlen, durva fellépésű ember : Bewohner der obern Vorstadt in Kronstadt (Scheiu); übertr. Ausdruck der Plumpheit und ungebildeten, rohen Wesens; et äs ener wäi en trokar, — rm. *trocar*.

trudě (±∪) f. : baj, gond : Mühe, Plage; — rm. *trudě*.

tulěmutě (∪∪±∪) m. : együgyű ember : einfältiger Mensch; ebből *tulemutich* (∪∪±∪) adj. ugyanaz, combin. Wortbildung aus rum. Vocativ *mutule* (stummer) + *mută* (stumm); vgl. *mutěleu* u. *mutich*.

tunen (±∪): rövidre nyir : scheren, stutzen; em huët en getunt; — rm. *tund*.

tsabjen, *tsuěbich* m. : szablya : Säbel (Kisch); ist nicht aus Deutschland mitgebracht, weil es hier erst seit 1500 gebräuchlich erscheint, sondern unmittelbar aus dem rum. *sabie*.

tsáp m. : keeskebak : Ziegenbock, Geisbock; e huët e gebart wäi en tsap; — rm. *țap*.

tsigenin (∪∪±) sich : vítáz, veszekszik, marakodik, színlel, czigánykodik : zanken, streiten, sich verstellen, wie die Zigeuner thun; — rm. (mä) *țigănesc*.

tsigěnie (∪∪±∪) f. : czigányváros : Zigeunerviertel; — rm. *țigănie*.

tsipâr (∪±) m. : ángolna : Fisch, Aal; mer holden am glas en tsipâr, — rm. *țipar*.

tsip(ě)rig (∪±) m. : fűfaj : Grasart, Salmiak, Amoniak; — rm. *țipirig*.

tsipitsch (∪±) m. : czipő, fűző czipő : Schuh, Schnürschuh : rm. *țipic*, plur. *țipicî*, magy. czipő, plur. czipők; für unmittelb. rum. Ursprung spricht die ganz u. gar rum. Betonung auf der ultima.

tsuikě (±∪) f. : pálinka : Branntwein, Schnaps; — rm. *țuică*.

tsurpen (±∪): hörpint, szopogat : schlürfen, saugen; Közmondás : tsurp Mattes et as kukeschlăwent; — rm. *sorb*.

tschâi m. : tea : Thee; moch mer en wuërmen tschâi, — rm. *ciăi*.

tschiga-miga (±∪±∪): haszontalanság, csekélység : Lap-

palie, Kleinigkeit; tschiga-miga, de gōis gō barbes; — rm. *cigă-migă*.

tschimpoi (◡◡) m.: duda: Dudelsack; átv. ért. poczak: von einem dicken Bauch; diēr huēt en tschimpoi; — rm. *cimpoi*.

tschintse (◡◡) f.: ajándék, megtiszteltetés, szives látás: Geschenk, Ehrung, Bewirtung; e huēt en hīsch tschinste be-kun; — rm. *cinste*.

tschinstin (◡◡): megtisztel, megajándékoz: ehren, beschenken; — rm. *cinstesc*.

tschismen (◡◡) schisemōnen; plur.: csizma: Stiefel; — rm. *cisme*; cfr. *tschismemōcher*.

tschoaklĕ (◡◡) m.: szánka, szán: Schlitten; als gangen leisse mer es mat dem tschoaklĕ vom schlossbarg uēf; — rm. *cioaclă*.

tschoaretsch (◡◡) n.: fehér darócz nadrág, a minőt az oláhok és székelyek viselnek: weisse Tuchhosen der Rum. u. Szekler; — rm. *cioarecĕ*.

tschobán (◡◡) m.: juhász: Schafhirt; der tschobán dreiwt de schōf ant geberch; — rm. *cioban*.

tschoken (◡◡): kopog, vagdal, talál: klopfen, hacken, tref-fen; — rm. *ciocnesc*.

tschokán (◡◡) m.: csákány, kapa: Spitzhacke, wie sie bei Erdarbeiten gebraucht wird im Gegens. zu sĕpoi; — rm. *ciocan*.

tschokenin, tschokenilen (◡◡◡◡): összeüt: gefärbte Oster-eier mit den Spitzen an einander schlagen; — rm. *ciocănesc*.

tschokoi (◡◡) m.: megvető neve az oláh parasztnak: ver-ächtliche Bezeichnung des rum. Bauern; — rm. *ciocoĕ*.

tschorr-morr (◡◡) m.: morgás, czivakodás: Gemurmel, Gezänk; se hu sich lang hin e weder getschorre-morrit; — rm. *cior-mor*. (K. V.)

tschōro (◡◡) m.: a cigány gúnyneve: Zigeuner; — rm. *cioară*.

tschubuk (◡◡) m.: esibuk, török pipa: langröhrige Pfeife; rm. *ciubuc*.

tschudě ($\perp\cup$) f.: harag, boszúság: Ärger; dot wor mer en tschude, — rm. *ciudă*.

tschudatich ($\cup\perp\cup$): furcsa, különös, sajátságos, szeszélyes: sonderbar, eigen, launenhaft; — rm. *ciudat*.

tschufelin ($\cup\cup\perp$): csúfol, sért, bánt: entstellen, beleidigen, beschimpfen; compos. betschufeln, tsetschufeln, vertschufeln: entstellen; = rm. *ciufulesc*.

tschumě ($\perp\cup$) f.: pestis, szörnyeteg, rút személy, madár-ijesztő: Pest, Scheusal, hässliche Person, Vogelscheuche; — rm. *ciumă*.

tschung adj. félkarjára béna: an einem Arm gelähmt; — rm. *ciung*: csonka, félkezű.

tschuperkel ($\cup\perp\cup$) m.: görbére ütött rézpénz: hohlgeschlagene Kupfermünze (von der Gestalt eines Pilzes), beim Spiel der Kinder auf Knöpfe; — rm. *ciupercă* ($\cup\perp\cup$): Pilz, Schwamm.

tschurdě ($\perp\cup$) f.: csorda, csapat: Herde, Sehar; et kum en tschurdě kändj; — rm. *ciurdă*.

tschut, *tschutich*, *schutich*: csonka, megessonkitott, mez-telen: verstümmelt, entblösst; — rm. *ciut*: ohne Hörner.

tschutra ($\perp\cup$) f.: kulacs: grosse Holzflasche; tschutra-flösch; — rm. *ciutură*.

unebe-dunebe-doi kitschi kiéwer moi; gyermekjáték, a hol egymást szótagok szerint kimustrálják: Abzählen beim Spiel zweier Parteien (Kinderreim); — rm. *unu* etc.

und as blěsch batter: gúnyos szójáték, olyan emberről mondják, a ki mikor németül beszél, sűrűn használja az *und* szót, a mi románul vajjat is jelent: *unt* ist walachisch Butter, wird spottweise gesagt von Leuten, welche ein zu häufiges *und* (Wortspiel mit *unt*: rum. Butter) in ihre Reden einflechten; rm. *unt*.

uělek, *uělenk* ($\perp\cup$) m.: tönköly, piros alakor: Spelt; — rm. *alac*.

urin ($\cup\perp$): gyűlöl, megún: hassen, überdrüssig werden; ech hun et na uch urit; — rm. *uresc*.

wái: jaj, oh! wehe, ach; e as ca wái de jel: csehül van: er ist elend dran; — rm. *vař*.

wáiwod (◡◡) m.: czigányvajda, kolompos: Oberhaupt der Zigeuner, Rädelsführer; — rm. *voivod*: Fürst, Herzog.

wárgë (◡◡) f.: vaspánt, a mivel a kaszát megerősítik: Eisenband zur Verstärkung der Sense; der tsigun huët mer en wárgë un de sents gemocht; — rm. *vargă*: Rute, Streifen.

werdets (◡◡) m.: tuskó, az oláh gúnyneve: Klotz, auch Beiname des Rum.; — rm. *verdefš*.

weste (◡◡) f.: hír: Nachricht, Kunde; em hat em schun de weste bruëcht; — rm. *veste*; *forë weste*: hirtelen, előké-szület nélkül: plötzlich, unvorbereitet; — rm. *fürã veste*.

westit (◡◡): híres, hírhedt: berühmt, bedeutend, berüchtigt; rm. *vestit*.

woitán (◡◡) sich: jajgat, jajveszékel: wehklagen, jammern; rm. (mä) *vact*.

worbë (◡◡) f.: szó, beszéd, beszélgetés: Wort, Rede, Gespräch; pl. en worbë lungë; — rm. *vorbã*.

wotáf (◡◡) m.: felvigyázó, vezető, kül. rablóvezér: Anführer, Räuberhauptmann; — rm. *vãtaf*.

wültschich (◡◡): langyos: lauwarm; wültschich wosser; — rm. *vilced*.

wunt m.: hatalmas ütés, melynek jóformán szele van: wuchtiger Schlag, der gleichs. die Luft in Bewegung bringt; e huët wunt bekun: megérezte a sáfrány illatát: er hat Lunte gerochen; — rm. *vint*.

zâhnâ (◡◡), *zâhânâ* (—◡◡) f.: 1. juhhús: Schaffleisch; 2. vágóhíd, Schlachthaus, Ort, wo die Schafe geschlachtet u. di zâhnâ gemacht wurde; sovány, rideg juhhús, melynek zsírjât leszedték: man verstand darunter jeglichen Fettes entblösstes Schaffleisch; das Fett wurde losgelöst und zur Unschlittbereitung verwendet; gönz halw tsinte zâhânâ; und bei Tohan de zâhânâ, — rm. *zãhanã*. (St.)

zdrentsosich (◡◡◡): lompos, rongyos: lumpig, zerfetzt; — rm. *sdrentos*.

zdrob m.: morzsa: Brocken; der hól huët alles zdrob gemocht: der Hagel hat alles zermalmt; — rm. *sdrob*.

zakêh (◡◡) f.: ködmön: grober Bauernmantel, wie sie früher auch von sächs. ärmern Bauern getragen wurden, — rm. *zeche*.

zâmě (◡◡) f.: lé, leves: Saft, Brühe, Suppe; átv. ért. vér: Blut; dít as en zâmě lungě: lange inhaltlose Rede; — rm. *zamă, zamă lungă*.

zârě (◡◡) f.: savó: Buttermilch; se essen pallex, oder hirsch mat zârě; de zârě hun ich gären, wei de schnī am ären (Ernte); rm. *zară*.

zebun (◡◡): m.: női ruha, kabát: Jacket, Rock; — rm. *zăbun*.

zepetschit (◡◡◡): zavart, kóbor, hitvány (jószágról): verworren, verirrt; — rm. *zăpăcit*.

zer f.: zsendicze: wässriger Teil der Milch bei Erzeugung von Butter u. Käse; Molken, Milchwasser; közmondás: wiër de sourmalt sch fressen huët, dier soll na uch de zer frëssen; mondják olyan emberről, a ki mindent a saját részére szeretne megnyerni: von einem, der (die Rahm abgehoben) das Beste genossen, den Löwenanteil gewonnen hat und andern nur das Minderwertige zukommen lassen möchte; — rm. *zer*.

zestre (◡◡) f.: hozomány: Mitgift; e git senjer duchter en hîsch zestre, — rm. *zestre*.

zilě (◡◡) f.: túlzó elnevezés a. m. nagyanya, vén asszony: triviale Bezeichnung für Grossmutter, alte Frau; — rm. *zilele* sc. *babeî*.

zor m.: sietség: Eile; gaw em zor: eile, streng dich an, nimm dich zusammen; — rm. *zor*.

zorin (◡◡): énekel, esti éneket dalol: singen, Dämmerge- sang halten; de bloch go zorin, — rm. *zoresc*: anbrechen, dämmern; dav. der in der Abenddämmerung vorgenommene Gesang, bes. zu Weihnachten.

žâr f.: zsarátnok: Kohlenglut; e jeder zecht de žar bei senj dapen; — rm. *jar*.

žâvrě (◡◡) f.: rossz nyelv, olyan asszony, a ki gyorsan beszél és tesz: schlechtes Mundstück, rasch sprechendes, handelndes Frauenzimmer; hölt der de žâvrě, — rm. *javră*.

žergě (±∪): *husáng, bot, rúd*: Prügel, Stock, Stange; —
 rm. *jergă*.

žigoti (∪±∪) m.: *kutyabetegség*: Krankheit; der žigoti soll
 dich halen; — rm. *jigodie*.

žorr f.: *malomárok, zuhogó*: Wasserfall bei einer Mühle:
 bei der žorr; *ebből žorren*: rauschen wie das Wasser im Fal-
 len; — rm. a *jurui, ciurui*: tropfen, rinnen.

žugenar (∪∪±) m.: *herélő*: Verschneider; — rm. *jugănar*.

II.

CSAK BIZONYOS HELYEKEN DÍVÓ SZAVAK:

akásě (◡◡◡): otthon, a esontkoczkajátéknál: zu Hause; beim Knöchelspiel der Knaben; akásě: lemondok a dobásról: ich verzichte auf den Wurf mit dem itschu (Bleiknöchel) und behalte, was an kápřě im Kreise übrig bleibt; pe itsch schi pe kápřě schi akásě; — rm. *acasă*. (Br.)

aketsân (◡◡◡): vkinek a nyakába varrni magát: sich anhängen; pl. e aketsât sich u mech: ich kann ihn nicht los werden; — rm. *acaț*.

afině (◡◡◡) f.: áfonya: Heidelbeere (K. N. W.); — rm. *afină*.

alvitsě (◡◡◡) f. és n.: keleti esemege tojásfehértől, czukorból és dióból: oriental. Confect aus Eiweiss, Zucker und Nüssen; — rm. *alviță*.

arbandžik (◡◡◡) m.: metélőhagyma, magnak hagyott hagyma: Schnittlauch, Samenzwiebel; pl. de Dultschike huët ous em lond (Románia: Rumänien: rm. *țară*) arbandžik bruěcht; rm. *arbagic*. (Br.)

awamich (◡◡◡): erős, öntudatos: kräftig, selbstbewusst; rm. dial. *avam*. (K. N. W.)

baglěnsak (◡◡◡) m.: koldus, toprongyos ember: Bettler, zerlumpter Mensch; ijesztő apró gyerekeknek: als Schreckmittel für kleine Kinder; pl. der baglěnsak kit und nit dich; rm. *bagă-l în sac*: steck ihn in Sack. (Br.)

bakě: nem, sőt ellenkezőleg: nein, im Gegenteil, zur Widerlegung eines Zweifels; pl. bakě ě wor häi; — rm. *ba că*. (K. N. W.)

báltě ($\pm\cup$) f.: tó, pocsolya: Teich, Lache, Pfütze; pl. te huěst hiěr en baltě gemocht; átv. ért. e as an der baltě bliwen: felsült: er ist aufgesessen; — rm. *baltě*. (Br.)

bämbesch m.: vastag, gömbölyű fémgomb: dicker, runder Metallknopf (K. N. W.); — rm. *bumb*.

baros ($\cup\pm$) m.: nagy kalapács: grosser Schmiedehammer; rm. *baros* n. (K. N. W.)

belea ($\cup\cup\pm$) f.: zavar, szerencsétlenség, baj: Verlegenheit, Unglück; pl. em kěnt an de gresst belea kun; — rm. *belea*. (Br.)

beltschug ($\cup\pm$) m.: vaspánt a keréken: Eisenband am Radreif; — rm. *belciug*. (Br.)

berbelek ($\cup\cup\pm$): bukfenczezve, hemperegve, hanyatt-homlok: kopfüber, rollend; pl. und als de bitt (Bottich) bas bei de mast (Mist) wor berbelek gelufen (St.); — rm. *berbeleac*: de a berbeleacul: bukfencz: kopfüber, Burzelbaum. (Br.)

berbelin ($\cup\cup\pm$): gördül: rollend laufen; pl. und berbelit erender; — rm. *berbelesc*. (St.)

berbänts ($\cup\pm$), *beribänts*: vajköpü: Holzgefäss zum Butter schlagen; — rm. *berbenitě*. (K. N. W.)

betsen ($\pm\cup$): üt, ver: schlagen; — rm. *bět*. (K. N. W.)

bleguschat, *bleguschatich* ($\cup\cup\pm\cup$): petyhüdt: schlaff, herabhängend, unförmlich; e huět en bleguschatijen häkt; dīt schwenj huět bleguschatich uhren; — rm. *bleg*. (Br.)

blehân (\cup') m.: fajankó: Tölpel; — rm. dial. *blehan*. (K. N. W.)

blenoi ($\cup\pm$) m.: nagy fahasáb: grosses Scheit Holz; — rm. *blenoi*. (Br.)

bokě ($\pm\cup$) f.: (gyermeknyelvben) tehén: Kuh; — rm. *boacě*. (K. N. W.)

bobilě ($\cup\pm\cup$) f.: burgonya: Kartoffel; — rm. dial. *bobilě*. (K. N. W.)

bidusch ($\cup\pm$) m.: бүдös, tisztátalan, rest ember: unreiner, stinkend fauler Mensch; — rm. dial. *biduş*. (K. N. W.)

bolbâne ($\cup\pm\cup$) f.: pocsolya: Wasserpfuhl; — rm. dial. *bolboacě*: örvény, mocsár: Strudel, Sumpf. (K. N. W.)

boreboi ($\cup\cup\pm$), *barěboi* f.: burgonya: Kartoffel, Erdapfel; rm. *bäräboi*. (Sz. R.)

borin (◡◡): hány, meglakol: brechen, ausgeben, büssen; pl. e wīt et schu borin; — rm. *boresc.* (Br.)

borsch m.: savanyú korpalé, szegény emberek étele: saure Kleiensuppe, die Speise armer Leute; pl. de trokar ősse mereu borsch, — rm. *bors.* (Br.)

boschtine (◡◡◡), *hostině* f.: nyers viasz, a mely a méz kiválasztása után megmarad, s a mit a bostinar összevásáraól és a viasz készítésére tovább árusít: Trester, die nach Gewinnung des Honigs überbleibenden Waben, die vom bostinar oder vostinar aufgekauft und zur Wachsbereitung weiterverkauft werden; pl. der bostinar kīt; — rm. *boština*, (dial.) *hoština*. (Br.)

bostán (◡◡) m.: tök: Kürbis; — rm. *bostan.* (Th.)

botesch m.: plur. betesch: juhtetű: Schaflaus; — rm. dial. (K. N. W.)

botets, *betětskn* (◡◡◡) m.: a vadalma összetörésénél használt bunkó: Kolben zum Zerstoßen wilder Äpfel; — rm. (dial.) *botoť.* (K. N. W.)

bretschinar (◡◡◡) m.: nadrágszija, öv: Hosenniemen, Gurt; rm. *brăcinar.* (Br.)

bubēs, *buibes* (◡◡) m.: fabütyök, az ember fején támadt és a bütyökhöz hasonló kinövés: Knorren am Holz, am Kopf des Menschen; — rm. *bubě* f.: Geschwulst. (K. G., K. F., Gr. E.)

buberutskn (◡◡◡) n.: levéltetű: Blattlauskäfer; — rm. *buburuză.* (B.)

budelin (◡◡◡): hurezolkodik, költözködik: umziehen; — rm. *budulesc:* turkál vmiben: herumwühlen. (K. N. W.)

bufnitsě (◡◡◡) f.: bagoly: Eule, Uhu; átv. ért. csunya, mogorva asszony: ein hässliches, brummiges Frauenzimmer; pl. dot as en bufnitsě; — rm. *bufniťă.* (Br.)

buhai (◡◡) m.: erdei mulatság, kirándulás, a mikor rendesen ürüt ölnek: Unterhaltung im Grünen, wobei gewöhnlich ein Hammel geschlachtet wird; — rm. *buhă*. (Sz. R.)

bukluk (◡◡) m.: bonyodalom, zavar: Verwickelung, Verlegenheit; pl. mer kun an en grusse bukluk; — rm. *bucluc.* (Br.)

bulgēr m.: gazdag ember: reicher Mann; — rm. *bulgăr:* halom pénz: Klumpen Geld. (K. N. W.)

buraukě (◡◡◡) f.: cigánylapos, cigánysor K.-Besztercze mellett: Niederlassung der Zigeuner bei Kl. Bistritz; — rm. dial. (K. N. W.)

burduhos (◡◡◡): potrohos, poczakos: Dickbauch, adj. burduhosich; — rm. *burduhos*. (K. N. W.)

buschině (◡◡◡) f.: nagy fűzfasíp: grosse Weidenflöte; — rm. *bucină*. (K. N. W.)

dotchě f.: gömbölyű, vastag asszony: rundes, dickes Weibsbild; — rm. *Dochia*. (K. N. W.)

dranits f.: zszindely: Schindel; — rm. *draniță*. (K. N. W.)

dujăně (◡◡◡) f.: laczikonyha, csapszékes bódé a marhavasáron: Schenkenbude auf dem Viehjahrmarkt; ěm dinkt em wär an der dujaně; mert ott nagyon hangosan szoktak tárgyalni: weil es dort sehr laut hergeht; — rm. *dugheană*: bolt: Gewölbe, Laden. (K. N. W.)

fälě (◡◡◡) f.: nagyzás, büszkeség: Grossthuerei, Prahlerei; pl. dō as uch nor de fälě märe; — rm. *fală*. (Br.)

feliě (◡◡◡) f.: család: Familie; — rm. *felië*. (K. N. W.)

fum m.: gög, büszkeség: Hochmut, Stolz; e huět en fum: dölyfös ember: er ist eingebildet, stolz; — rm. *fum*. (B.)

furkě tsaudn sich: erősen (mintegy villával) czivakodik, vasvillára megy: sich heftig (gleichsam mit der Gabel) zanken; rm. (am de) *furcă* (cu cineva): mit jem. Streit haben. (K. N. W.)

fuschkě (◡◡◡) f.: 1. rosz fűnem, a mely a kasza alatt meghajlik és nem kaszálható: schlechte Grasart, die sich vor der Sense beugt und nicht gemäht werden kann; 2. ide-oda futó személy, a ki semminél ki nem tart: hin- und herlaufende Person, die bei keiner Arbeit ausharrt; — rm. (dial.) *fuscă*. (K. G.)

fuschkein (◡◡◡): éleset füttyent a szájába tett ujjon: schrill pfeifen (mit dem Finger im Munde); — rm. *fiscăesc*, *fuscăesc*. (K. N. W.)

gól: olyan jószág, a melyiken a hágatás nem fogott: unfruchtbar geblieben (vom Vieh); — rm. *gol*. (K. N. W.)

grásnákich (◡◡◡): iszonyú, borzasztó: entsetzlich, schrecklich; — rm. *groasnic*. (K. N. W.)

gresch m.: hiba: Fehler; — rm. *greș*. (K. N. W.)

grěsnat: goromba, vad ember: roher, wilder Mensch; —
rm. *grěsnat*. (K. N. W.)

halva (◡◡) f.: mézből készült csemege: Honigkonfekt; —
rm. *halvá*. (Br.)

hambar (◡◡) m.: hambár: grosser Fruchtkasten; — rm.
hambar. (K. N. W.)

harbar (◡◡) m.: visszavonás, czivakodás: Hader, Zwist; se
sei am harbar; — rm. *hărăbar*: lárma: Lärm, Gerede. (K. N. W.)

harup (◡◡) f.: nyomorúlt viskó: elende Hütte; — rm. *hu-
rubă*. (K. N. W.)

hirtsě (◡◡) f.: gebe: abgemagertes Pferd; — rm. (dial.)
hîrfă. (K. N. W.)

holkě (◡◡) f.: lárma: Lärm; — rm. *holcă*. (K. N. W.)

holtjě (◡◡) m.: agglegény: Junggeselle; — rm. *holteř*.
(K. N. W.)

hop-tsup (◡◡) m.: fuzsitus: schussige Person; — rm. *hop
+ țup*. (K. N. W.)

horě (◡◡) f.: marhaszőr, marhaszörböl készült játéklabda:
Rindshaar, Spielball aus Rindshaar; — rm. *horă*. (K. N. W.)

hurlup (◡◡) m.: táska: Tasche; — rm. *hurlup*. (K. N. W.)

kakaděr: csipkerózsa bogyó: Hagebutte; — rm. *cacadir*.
(Gr. E. 70.)

kapěrnass (◡◡◡) f.: csipkerózsa bogyó: Hagebutte; — rm.
(dial.) *capărnas*. (Gr. E. 79.), (K. N. W.)

katrafisen (◡◡◡) (plur.): czók-mók: die sieben Sachen;
rm. *catrafuse*. (N. Sz.)

katsewěckchi (◡◡◡) n.: ujjas pruszli: Aermelleibchen;
rm. *cațaveică*. (K. N. W.)

kiržě (◡◡) f.: mankó: Krücke; — rm. *cîrjă*. (K. N. W.)

kisch = találd ki! = rate! pl. kisch, wat hun ich häi? —
rm. *gicř*. (K. N. W.)

kofě (◡◡) f.: kofa, vén asszony: Trödlerin, altes Weib; —
rm. (dial.) (K. N. W.)

kokěstirk (◡◡◡) m.: gólya: Storch; átv. ért. hosszúlábú
ember, magas épület: Mensch mit langen Beinen, hochaufge-
türmtes Gebäude; — rm. *cocostirc*. (B.)

kolaeschë (◡◡◡) m. : 1. prósza: Maisbrei; 2. puha ember: weicher Mensch; — rm. *colese* f. (K. N. W.)

kolmách (◡◡) m. : pajor, cserebogár álezája, drótféreg: Engerling; — rm. (dial.) K. N. W.)

konak (◡◡) m. : szálló: Absteigquartier; se kumen zer konak a Frák; — rm. *conac*. (St.)

konträisch (◡◡) m. : sósfürdő ellenőr, a kinek a forrás-épülethez kulcsa van: der behufs Kontrolierung des Salzhüters den Gegenschlüssel führende Salzbrunnenverschliesser; — rm. *contrais*. (K. N. W.)

koschtjê m. : vesszöböl készült, szalmával födött házikó, a melyben a tengericsöveket télen át tartják: aus Ruten geflochtenes, mit Stroh gedecktes Häuschen zur Aufbewahrung der Maiskolben; — rm. *cošteř*. (K. N. W.)

koschar (◡◡) m. : 1. fából készült léczházikó, mely téglával vagy zszindelylyel van födve s melyben a tengericsöveket tartják: Häuschen aus Holz mit Lattenverschlag, mit Ziegel oder Schindeln gedeckt, zum Aufbewahren der Maiskolben; 2. karám: Eingezäunter Platz, worein der Hirt das Vieh über Nacht treibt; Hürde; pl. 1. mer holden de kukeruts am koschar; 2. der hirt hält de kalwer iwer nuächt am koschar; — rm. *coşar*. (Br.)

kratsewets (◡◡◡) f. : uborka, a vastag orr: Gurke, dicke Nase; pl. diër huët en dichtig kratsewets; — rm. plur. a *crăstăvete* szónak: *crăstăveř*. (Br.)

krikálë (◡◡◡) f. : vagdalt hús leben: klein geschnittenes Fleisch mit einer Brühe; rm. *cricală*. (K. N. W.)

krischmar (◡◡) m. : csaplár: Gastwirt, Schenker; — rm. *crişmar*. (Th.)

kupichi (◡◡◡) n. : a sajtkészítésnél használt kis esupor: in der Käserei benütztes Töpfchen (dim.); — rm. *cupă*. (K. N. W.)

kutë mamë f. : kotlós tyúk: Glucke; — rm. *cută mamă*. (K. N. W.)

kužmë (◡◡) f. : 1. fekete báránybörböl készült kucsma, a minöt öreg férfiak viselnek, mikor a templomba mennek: Kirchenkopfbedeckung alter Männer aus schwarzem Lamm-

fell; 2. fekete kucsma: schwarze Pelzmütze; — rm. *cujmă*. (K. N. W.)

libits (˘˘) m.: búbos pacsirta: Haubenlerche; — rm. *libuľ*. (K. G.)

loptě (˘˘) f.: labda: Spielball; — rm. *loptă*. (K. N. W.)

magarisch (˘˘˘) m.: sóska: Sauerampfer; — rm. *ma-cris*. (B.)

marukichi (˘˘˘˘) f.: beburkolódzott leány: vermummtes Mädchen; — rm. *Mărucă*. (Gr. 161.), (K. N. W.)

murlin: párosodik: sich begatten: — rm. (a se) *murli*.

moroakě (˘˘˘) f.: rendetlen, piszkos asszony: unordentliches, unsauberes Frauenzimmer; — cfr. *moroi*.

musch m.: takony: getrockneter Nasenschleim; — rm. *muč*. (K. N. W.)

muschtert m.: musta: Klopferwerkzeug der Schuster und Kürschner; — rm. *mušchea*. (K. N. W.)

ňebántesch (˘˘˘): bolondos, hóbortos: närrisch; — rm. *nebun*. (K. N. W.)

neschtje (˘˘): egypár, egynéhány: ein paar, einige; — rm. *nešte*. (K. N. W.)

netingich (˘˘˘): együgyü: einfältig; — rm. *nătîng*. (K. N. W.)

obschitar (˘˘˘) m.: obsitos: ausgedienter, verabschiedeter Soldat; német szó, romános végzettel, — rm. *obšitar*. (K. N. W.)

opeits (˘˘) m.: egyszerű méces: primitive Unschlittlampe; — rm. *hopăiľ*. (K. N. W.)

papěrarě (˘˘˘˘) f.: pép, kása: Brei; — rm. *papără*. (K. N. W.)

pinjas (m.): a gombozásban nem érvényes gomb: ein im Knopfspiel nicht geltender Knopf (aus Holz, Zwirn u. s. w.); *hopinjas* m.: ein pinjas ohne Oehr; — rm. dial. (K. N. W.)

pitchělê (˘˘˘) (pl.): gyermekek (porontyok tréfásan): Kinder (K. N. W. B.); — rm. (dial.) *pinchele*.

piperi (˘˘˘) m.: piszkos, rendetlen ficzkó, tulajdonk. a cigányoknál használt személynév: schmutziger, unordentl. Kerl, (eigentl. zigeun. P. N.); — rm. *piper*. (K. N. W.)

poarkě ([±]∪) f. : labdajáték : Ballspiel; vgl. kaluga me loch; cfr. *poarcă*. (H. W.)

potěr m. : pénzdarab : Geld; — rm. *potor* : 1/2 Groschen. (K. N. W.)

pozně mōchn : bolondságot úz : Unsinn, Ulk machen; — rm. *poznă* : Spass. (K. G.)

pradě mōchn : tékozol. pazarol : verschwenderisch umgehen; — rm. *pradă*. (K. N. W.)

prisněl (∪[±]) n. : hirtelen személy : rasche Person; — rm. *prisnel* n. : Spinnwirtel. (K. N. W.)

privetch (∪[±]) n. : virrasztás, virrasztolás : Totenwache; — rm. *priveghie*. (K. N. W.)

puklásch m. : púpos : der Bucklige; — rm. Endung. (K. N. W.)

putsi m. : kis ficzkó : kleiner Kerl; — rm. *puțin*. (K. N. W.)

rinkalô (∪[±]) m. : vastagnyakú, töksi : Dickshädel, Dummkopf; tulajdonk. bika, bivaly : eigentl. Brüllochse, Stier; — rm. *rincălesc* : bög, ordít : brüllen. (K. N. W.)

rintse ([±]∪) f. : égerfa-barka : Erlenkätzchen; — rm. *rinziă*. (K. N. W.)

rum adj. : jó színben levő, viruló : blühend aussehend; — rm. *rumen* : pirosarczú : rotbäckig, blühend. (K. N. W.)

schäpte ([±]∪) : hét : sieben; en schäpte riēden : lóvá tesz vkit : jem. zum besten halten; — rm. *șapte*. (K. N. W.)

schireglě (∪[±]∪) f. : saroglya : Schossleiter am Wagen; — rm. *șireglă*. (K. N. W.)

schir f. : a puliszkafőzéskor felhabzott viz teteje, a melyet leszednek : das bei kochendem Maisbrei oben aufschäumende Wasser; — rm. *știr*. (K. N. W.)

sekui (∪[±]) : székely : Szekler und Szeklerland; en adelmōn ous der sekui; — rm. *secuș*. (Th.)

skiĕne ([±]∪) f. : tövis bokor : Dornschtrauch; — rm. (dial.) *schin*, (irod.) *spin*. (Th.)

stilpu kěsi ([±]∪[±]∪) : a háztartás támasza, főoszlopa : Stütze des Hauses; pl. menj saster as nâ der stilpu kěsi (Br.); — rm. *stîlpul căsîi*.

stuběi: vizes korsó, kancsó: Wasserkrug; — rm. *štubei*. (K. N. W.)

sukě (±∪) f.: hajlandóság, szenvedély: Hang, Leidenschaft; rm. dial. *sucă*. (K. N. W.)

sukmán (∪±) m.: a parasztnak a felső ruhája: Oberkleid des Bauern; — rm. *sucman*. (K. N. W.)

swurnâr (∪±) m.: a vásárokat meglátogató kupecz: Märkte besuchender Wiederverkäufer; — rm, *sfirnar*. (K. N. W.)

tchank f.: esomag: Pack; pl. irások, dohány: Schriften, Tabak; — rm. *teanc*. (dial.) *tanc* (K. N. W.)

tiremi: gyermekversike pl. *tiremi* hiër, *tiremi* duor, meruch an der grester muor; zeletzt wor nast mi am bedjel: bald her, bald hin; — rm. *tiri-tiri* (chiar-chiar). (Sch. F. W.)

tchiperusch (∪∪±) m.: türkischer Pfeffer; — rm. (dial.) *lipărus*. (Gr. E. 170., K. N. W.)

tirsch m.: fiatal bükkfa, melyet a kecske rágásával lehúz és ezzel lugas formát ad neki: junge Hainbuchen, die dadurch, dass die Ziegen das Laub immer abfressen, das Aussehen von Lauben gewinnen; — rm. *tîrș*. (K. K. N.)

tis m.: drusza: Namensvetter; — rm. *tiz*. (K. N. W.)

trifoi (∪±) m.: lóhere: Klee; — rm. *trifoi*. (K. N. W.)

tsibě (±∪) m.: kuvasz: grosser Schäferhund; — rm. *țiba*. (K. N. W.)

tschökětă f.: labdajáték: Ballspiel; — rm. *ciocnire*. (K. N. W.)

tuakler (±∪) m.: fecsegő, falú szája: Schwätzer; — rm. *ă toacă gura*: úgy jár a szája mint a kereplő, kerepel: der Mund klappert ihm. (Cfr. Korrespondenzblatt XXII. 100.) (K. N. W.)

turbě f.: düh, veszettség: Wut, Tollheit; *turbě ñae!* vonító kutyákat riasztó szózat: Scheuchruf zu heulenden Hunden; rm. *turbă*. (K. N. W.)

turmě: nyáj: Herde; en turmě schōf; — rm. *turmă*. (K. N. W.)

uăřekum (—∪±): valami módon, magam sem tudom hogyan: ich weiss nicht wie; et ăs mer esu uăřekum: rosszul érzem magam: ich fühle mich unbehaglich; — rm. *oare cum*. (K. N. W.)

werinkě (◡◡◡) f. : durva szövettű lepedő : grobes Leintuch ;
 rm. *veringă*. (K. N. W.)

žigěráiě (◡◡◡◡) f. : ebdüh, veszettség : Hundswut ; — rm.
 (dial.) *jigăraie*. (K. N. W.)

žik m. : gyomorégés : Sodbrennen ; — rm. (dial.) *jig*. (K. N. W.)

žuni m. : tulajdonk. a fiatalok : (eigentl. die Jungen) ; Brassó-
 ban a románok ünnepe, a mely a húsvét utáni hétre esik és
 történeti alappal bír : in die Woche nach Ostern, fallende Fest-
 lichkeit der Rumänen, die auf einer historischen Reminiscenz
 beruht ; pl. *deżuni* kit ; gō mer bei de žuni ; — rm. *juniř*. (Br.)

III.

HELYNEVEK, FOLYÓNEVEK, HEGYNEVEK:

Arin (∪[∪]) rm. község: Ortschaft; ás mēd as ous em Arin; rm. *arin, anin*: égerfa: Erle.

Azuga (∪[∪]): Gyártelep az ország határa közelében (Romániában): Fabriksniederlassung in der Nähe der rum. Grenze; rm. *Azuga*.

Bács (falu): a hét csángó falu egyike Brassó mellett: eines der sieben Dörfer; sächs. de blēschdiferen = wal. Dörfer; — rm. *baci*.

Bagot (bach): kis patak Mogyorós mellett (Barcaság): kleiner Bach bei Nussbach im Burzenland; — rm. *bogat*: (reich).

Berin (∪[∪]): község Szászváros közelében: ausgestorbene Ortschaft in der Nähe von Broos; romános végzetű szó.

Bírl-(dorf): község: Berlad bei Gross-Schogen; — rm. *Berla*.

Bodjilě (∪[∪]): Bodola Brassó mellett: in der Nähe von Kronstadt; — rm. *Bodilě*.

Botrině (∪[∪]): hegyhát N.-Szeben mellett: Bergrücken b. Hermannstadt-Reschinar; — rm. *Bătrînă*.

Brad: gyakran előforduló helynév; — rm. *brad*.

Bran: Töröcsvár (Barcaság), a körülötte terjedő telep: Törzburg, Dietrichstein im Burzenland, Ansiedlung an der rum. Grenze ringsum das Kastell von Törzburg; — rm. *Bran*.

Bránisch: nagy erdő: grosser Wald bei Hahnebach; — rm. *Branışte*.

Breaza: hegyesúcs a fogarasi hegységben: Spitze im Fogarascher Gebirge unter dem Vurfu Tresnita; — rm. *breaz*.

Bukschoi (∪∪): hegyesúcs, gula alakú szikla a Bucsecs hegyen: Gebirgspitze, Pyramide im Bucsecs; — rm. *Bucșoș*.

Bulë: hegy neve a Sas-tó közelében: Bergname in der Nähe des Adlersees im Kerzer Geb.; — rm. *Bulă*.

Bullea: völgy a n.-szebeni hegységben: Thal im Hermannstädter Gebirge; — rm. *Bulea*.

Buraukë (∪∪∪): cigánytelep K.-Besztercze m.: Niederlassung der Zigeuner b. Kl. Bistritz; spött: da wist far wärdn an der Buraukë; da wist der en haus ban an der Buraukë; — rm. *buracă*. (K. N. W.)

Burzen, *Burzelönd*: Bareza, Barcaság: — rm. *Bîrsa*, țara *Bîrsii* (Slav. *Berzova*).

Busten (∪∪): gyártelep a román határ közelében: Ansiedlung (Fabriken u. s. w.) dicht an der ung. Grenze auf rum. Gebiet; — rm. *Busteni*.

Butschetsch (∪∪) m.: hegyesoport a barcasági kárpátokban: Gebirgsstock des Burzenländer Karpathenteiles; Höhe: 2508 m.; — rm. *Buceci*.

Dirste: község Brassó m., ezelőtt itt több kallómalom volt, (rm. *dîrstă* = kalló) a honnan a község a nevét kapta, most más gyárak vannak ott: Ansiedlung bei Kronstadt, hier waren früher, als das Wollenwebergewerbe noch blühte, zahlreiche Walkmühlen, jetzt sind andere Fabriken daselbst erstanden: rm. *Dirste*.

Djerla (∪∪): Szamosújvár; — rm. *Gherla*.

Fetifoi (∪∪∪): hegyesúcs Brassó m. Gebirgspitze bei Kronstadt; — rm. *Foia fetii*.

Girbova (∪∪∪): hegy a persáni hegylánczolatban: Berg im Perschaner Gebirge; — rm. *Girbova*.

Glezërie (∪∪∪∪): üveghuta a nagy Vidombák völgyében: Glashütte im grossen Weidenbachthale; -- rm. *glăjerie*.

Godian (∪∪∪): hegyesúcs Szászváros közelében: Spitze bei Broos; — rm. *Godian*.

Goritsa (∪∪∪): szakadék: eine Schlucht; — rm. *gorița*.

Greñdich setj (Seite): düllő neve Brassó város határában: Name eines Feldriedes auf Kronst. Hattert; — rm. *grind*.

Gurariului (○○±○○): rm. község N.-Szeben mellett: Dorf am Fusse des Geb. b. Hermannst.; — rm. *gura riului*: folyó torkolata.

Hertoika: völgy Barcza-Rozsnyó m.: Thalgrund b. Rosenau Kronst.; — rm. *Hërtoica*.

Jalomitza (±○○○): szakadék a Bucsecs romániai részén: Jalomitzaschlucht; — rm. *Ialomitza*.

Jäger m.: hegyi tó, tengerszem; több ilyen nevű tó fordul elő, különösen a Szeben folyó forrásvidékén: Alpensee, Meer-auge, Name von mehreren Gebirgsseen (pl. der Fräcker Jäger), so besonders von den klaren u. tiefen Teichen, in welchen sich die Quellen des Zibinflusses befinden; — rm. *žezzer*.

Jôt, gôt, gaôt: Jaad község: Ortschaft. urk. 1334; — rm. *Iad*.

Kakova (±○○): Bolgárszeg nevű rm. külvárosnak egy része (Brassó): Teil der rumänischen Vorstadt Kronstadts; — rm. *Cacova*.

Kalibasch (○○±): kaliba, kalibatelep Törcsvár közelében: Hütte, Hüttenbewohner um Törzburg herum b. Kronst.; — rm. *colibaş*.

Kapu Tamaschului: hegyesúcs a Királykövön (Barzaság): Geb. Spitze im Königstein, Burzenland; — rm. *capu(1) Tămasului*.

Karaiman (○○±) m.: szikla a Bucsecs hegyen: Gebirgsfelsen des Butschetsch, 2495 m.; — rm. *Caraiman*.

Kimpchen n.: gyártelep a rm.-magy, határ közelében: Kimpulung, rum. Ansiedlung in der Nähe der Grenze; — rm. *Cîmpina*.

Klusch: Kolozsvár: Klausenburg; mer tsenj nō Klusch; rm. *Cluj*.

Koastě f.: utcák és városrészek neve, mely meredek fekvésükről van véve: Gassen u. Stadtteile von ihrer steilen Lage; rm. *coasta*

Kostilla: a Bucsecs sziklás része: Gebirgsfelsen des Butschetsch; — rm. *costilă*.

Kotun (○○±): község, utca a Bolgárszegen (Br.): Gebirgsdorf, Gasse der rum. Vorstadt in Kronst.; — rm. *cătun*.

Krepetura (◡◡◡): szakadék a Királykő nevű hegycsúcs alatt: Schlucht am Königstein im Burzenland; — rm. *crepetură*.

Kropásch (◡◡) m.: düllő neve: Flurname; — rm. *gro-paş*. (Br.)

Krukur (◡◡) m.: hegy (Brassó mellett) a Schuler hegy alatt: Rabenberg unter dem Schuler bei Kronstadt; — rm. *Crucur*.

Lámbě (◡◡) f.: erdőrész (Br. m.) a Schuler hegy mögött: Waldrevier bei Kronstadt hinter dem Schuler; — rm. *Lambă*.

Lomesch (◡◡): völgy Rozsnyó m. (Br.): Grund b. Rosenau; rm. *Lomeşă*.

Misille: község: Ortsname; — rm. *Misilă*.

Mogurě (◡◡◡): hegycsúcs (Br. m.): Bergspitze bei Kronstadt; — rm. *măgură*.

Morar (◡◡): a Bucsecsnek egy része: Schneide im Butschetsch; — rm. *morar*.

Negoj (◡◡) m.: a fogarasi hegység legmagasabb csúcsa: höchste Spitze des Fogaraser Geb. (2536 m.); — rm. *Negoj*.

Negovan (◡◡◡) m.: hegycsúcs N. Sz. m.: Gebirgsgipfel b. Hermannstadt; — rm. *Negovan*.

Noa (◡◡) f.: nyaralóhely Br. m.: Sommeraufenthaltort b. Kronstadt; — rm. *Noua*.

Omu: a Bucsecs hegy egyik csúcsa: Gebirgskuppe des Butschetsch; — rm. *omu*.

Ontschescht: 1700 m. magas hegycsúcs a nagyszebeni havasokban, melynek orma alatt van a «Hohe Rinne» nevű üdülőhely: Bergspitze etwa 6 Stunden von Hermannstadt, 1700 m. hoch, unter dessen Gipfel das Kurhaus «Hohe Rinne» sich befindet; — rm. *Onceştă*.

Opreta (◡◡◡): patak Rozsnyó m. (Br.): Bächlein bei Rosenau; — rm. *oprita*.

Paltinisch (◡◡◡) m.: hegycsúcs a «Hohe Rinne» közelében: Anhöhe in der Nähe der «Hohen Rinne»; — rm. *paltiniş*.

Paring: hegycsúcs a Zsil völgye közelében: Spitze in der Nähe des Schielthales; — rm. *Füring*.

Pažischte (±∪∪): több utcza neve: Name mehrerer Gas-
sen; — rm. *pajšte*.

Peatrě albě: hegyesúcs N. Sz. m.: Bergspitze bei Her-
mannstadt; — rm. *piatră albă*.

Peatrě mare: hegyesúcs Br. m.: Hohenstein bei Kronst.;
rm. *piatră mare*.

Petkuts (∪±) n.: szegényház (Br.): Siechenhaus in Kronst.
rm. *Petcuț*.

Plăiul: több hegyvidéknek az elnevezése: Benennung
mehrerer Gebirgsgegenden; — rm. *plaiul*.

Podrâgu (∪±∪): tó a fogarasi havasokban: See im Foga-
rascher Geb.; — rm. *Podragu*(l).

Poiăně (∪±∪) f.: hegyi tisztás a Schuler alatt (Br. m.):
Schulerau, Waldwiese unter dem Schuler bei Kronstadt; —
rm. *poeană*.

Ponitscher (∪∪±): a Bucsecsnek egy része: Teil des Bu-
tschetsch; — rm. *Ponicer*.

Postovar (∪∪±) m.: erdőrészt a Schuler alatt: Waldrevier
unter dem Schuler; — rm. *Postovar*.

Präschbe (±∪): hegyesúcs a déli Kárpátokban: Bergspitze
in den Südkarpathen; — rm. *Prejbe*.

Predeal (∪±) m.: hegyesúcs Br. m., melyen át a Tömös
patak folyik: Gebirgspass bei Kronstadt, vom Tömöschbach
durchströmt; — rm. *Predeal* (= Promontor).

Prekup: utczanév Br. a román külvárosban: Gasse in der
rum. Vorstadt; — rm. *Precup*.

Propáschte (∪±∪): völgy a Királykő aljában: Thalschlucht
am Königstein; — rm. *prăpastie*.

Prunt m.: düllő neve: Flurname, Angerplatz; — rm. *prund*.

Reschinâr (∪∪±): rm. község N.-Szeben m.: rum. Dorf b.
Hermannstadt; — rm. *reșină*.

Retjesat (∪∪±): hegyesúcs: Gebirgsspitze; — rm. *retezat*.

Riu mare: völgy: Thal; — rm. *riū*(l)*mare*.

Riuschor (∪∪±): kis patak: Bächlein; — rm. *riuşor*.

Ruba: szegényes városrész B. m.: ärmlicher Stadtteil bei
Bistritz; — rm. (hu)*ruba*.

Ruia (±∪) f.: havasi tisztás Br. m. a Schuler alatt: Waldwiese in der Poiană bei Kronstadt unter dem Schuler; — rm. *Ruia*.

Schtjau-blôch, *Schtjei* plur.: a Bolgárszeg nevű brassói városrész román lakói: rum. Bewohner der obern Vorstadt von Kronstadt; — rm. *Scheař*.

Sinâie (∪±∪): a román király nyaralója: Sinaia Sommeraufenthalt des rum. Königs; — rm. *Sinaia*.

Stefesch: hegyesúcs N. Sz. m.: Berggipfel bei Hermannstadt; — rm. *Stefestř*.

Stžeerisch (∪∪±): kiránduló hely Br. m.: Ausflugsort, Eichenwald bei Kronstadt; — rm. *stejeris*.

Strimba (±∪): folyó: Fluss; — rm. *Strimba*.

Strpu: hegyesúcs N. Sz. m.: Berggipfel bei Hermannst.; — rm. *sterp*.

Suhodol (∪∪±): a Bucsecs egyik része: Teil des Butschetsch; rm. *Sohodol*.

Surian (±∪): tó és hegyesúcs Szász-Sebes m.: See und Gebirgsspitze bei Mühlbach; — rm. *Surian*.

Surul (±∪): hegyesúcs N. Sz. m.: Gebirgsname bei Hermannstadt; — rm. *Surul*.

Terlung (∪±): Tatrang (patak): Tatrangfluss; — rm. *tirlă*.

Teritsa: a Bolda alján (fogarasi havasokban): am Fusse des Boldan Fogarascher Geb.; — rm. *Teriřa*.

Teu: tó: See; — rm. *teř*.

Teu Muced: tó a radnai havasokban: See im Rodnaer Geb.; — rm. *Teu(l) muced*.

Totschilě (∪±∪): utcza és a rm. külváros egyik része Br.: Gasse u. Teil der rum. Vorstadt; — rm. *tocilă*.

Tsintsâr (∪±): rm. község Fogaras várm.: rum. Dorf im Fogarascher Komitat; — *Tinřari*.

Tsipu Meschi: forrás a Poiana nevű hegyi tisztáson: eine Quelle in der Poiană; — rm. *řipu(l) Meři*.

Tseretsel (±∪±): község: urk. villa Zeret 1296; — rm. *Sereřel*.

Tschindrel (∪[±]) m.: hegyhát a «Hohe Rinne» mellett, alatta egy havasi tó, a melyből a Szeben folyó fakad: Bergrücken bei der «Hohen Rinne», darunter ein Jäzer-Alpensee, dem der Zibinsfluss entspringt; — rm. *Cindrel*.

Tschokerak (∪∪[±]), *Tschokerok*: utcza: Gasse in der rum. Vorstadt (Br.); — rm. *Ciocărac*.

Tschuma f.: hegyesúcs Zernest határában: Höhe auf Zernester Hattert, den Wolkendörfern gehörig; — rm. *ciuma*.

Turk: rohanó hegyi patak Rozsnyó m.: reissender Gebirgsbach bei Rosenau; rm. *Turcul*.

Valea teiului: utcza Br.: Gasse; — rm. *valea teiului*.

Varischtea: utcza (Br.): Gasse; — rm. *Variştea*.

Welikán (∪∪[±]): a Bucsecs egyik része: Teil des Butschetsch; rm. *Velican*.

Verban (∪[±]): havasi legelő a Bucsecs hegyen: Bergweide am Butschetsch; — rm. *Verban* (?)

Vistea mare: csúcs a fogarasi havasokban: Spitze im Fogarascher Geb.; — rm. *Vistea mare*.

Vládits (±∪): erdőrész a Predealon: Waldrevier am Predeal; — rm. *Vlăduţ*.

Voinágu (∪[±]∪): hegyesúcs N. Sz. m.: Berggipfel; — rm. *Voinagu*(1).

Vunetură (∪∪[±]∪) f.: hegyesúcs a Sas-tó közelében: Spitze in der Nähe des Adlersees Kerzer Geb.; — rm. *vinătoare*.

Vurfu mare: hegyesúcs N. Sz. m.: Berggipfel; — rm. *virfu*(1) *mare*.

Vurfu Mundra: hegyesúcs a Paring havasokban: Berggipfel im Paring Geb.; — rm. *virfu*(1) *mîndru*.

Vurfu Urli: hegyesúcs a fogarasi havasokban: Spitze im Fogarascher Geb.; — rm. *Virfu*(1) *Urlî*.

Zernescht (∪[±]): román község a királykö alján: Ortschaft am Fusse des Königsteins; — rm. *Zerneştî* (Br.).

IV.

GÚNYNEVEK, ÁLLATNEVEK, NÖVÉNYNEVEK:

Afunje (±∪∪): áfonya: Heidelbeere; — rm. *afinǎ*. (K. N. W.) K.

Beltschug (∪±): férfi gúnynév: Spottname; — rm. *belciug*. (St.)

Berbos (∪±): gúnynév: Spottname; — rm. *bǎrbos*: szakállas: bärtig.

Bojân (∪±): ökörnév: Ochsenname; tsehâ *bojân*; — rm. *boñ*, *boian*. (St.)

Bolânǎ (∪±∪): tehénnév: Kuhname; — rm. *bǎlanǎ*. (Br.)

Boltsâtë (∪±∪): tehénnév: Kuhname (boltsatic); — rm. *bǎltatǎ*. (Br.)

Botusch (∪±) m.: férfi gúnynéve, kinek ősei botosok voltak: Spottname eines Mannes, dessen Vorfahren botuschar waren; — rm. *botuş* (∪±). (Br.)

Brandusch (∪±) f.: kikirics, őszike: Frühlingssafran, Herbstzeitlose; — rm. *brînduşǎ*. *Crocus sativus*. (K. G., B.)

Bräts m.: gúnynév: Spottname; — rm. *bureţî* (tbssz. a *burete* szóból). (Br.)

Brezoi (∪±) m.: kutyanév: Hundename; — rm. *brezoï* (a *breazǎ*-ból). (Br.)

Buglë (±∪): gúnynév, a mely kicsi kövér emberre szól: Spottname, für einen kleinen, dicken Menschen; — rm. *buglǎ*. (Br.)

Bussiok (∪∪±): bazsalikom: Basilicum; — rm. *busuioc*. (K.)

Buzátě (◡◡◡) f.: lónév: Nom. propr. für Pferde; — rm. *buzalä*.

Butoián (◡◡◡) f.: kövér asszony gúnyneve: Spottname einer dicken Weibsperson; — rm. *butoi*. (St.)

Buzě umflatě: duzzadt ajkú ember gúnyneve: Spottname; ein Mensch mit aufgeworfenen Lippen; — rm. *buzä umflatä*. (Br.)

Buzilě, Buzerilě (◡◡◡◡): a nyúlajkú ember gúnyneve: Spottname für einen mit einer hasenschartigen, gespaltenen Lippe behafteten Menschen; — rm. *buzilä*.

Dregáně (◡◡◡): bivalynév: Nom. propr. der Büffelkühe; rm. *drăgană*.

Florikě (◡◡◡): tehén és borjúnév: Nom. propr. für Kälber u. Kühe; — rm. *Floriciă*.

Fluirasch (◡◡) m.: gúnynév, a flótás, furulyás: Spottn., der Flötende; — rm. *flueraş*. (Br.)

Freketsel (◡◡◡) m.: gúnynév: Spottname; — rm. *fre-căţel*. (Br.)

Guġgelitsch (◡◡◡◡), *ġelits, golits, goilits* f.: gyermek-lánczfű: Löwenzahn, Kuhblume; — rm. *ghergheliţă*. (K. G. Sz. R.)

Gustĕfete (◡◡◡◡): a ki több leánynak egyszerre udvarol: einer, der vielen Mädchen den Hof macht; — rm. *gustă fete*. (Br.)

Halĕpapi (◡◡◡◡) m.: fajankó, garabonczyás diák: Tölpel, Till Eulenspiegel; — rm. *hală* (?) (Br.)

Hanz forĕ holde: Földnélküli János: Spottname für Hans, Anspielung auf Johann ohne Land; — rm. *fără holde*.

Harguts (◡◡), *Arguts*: az örmények gúnyneve: spöttische Bezeichnung der Armenier; — rm. *harguţ, arguţ*.

Hiritsch (◡◡): haricska, pohánka: Buchweizen; — rm. *hărişcă*. (K.)

Hopserákĕ: csendes, nyugodt ember gúnyneve: Spottname für einen gelassenen Menschen; Hopserakĕ vor dir, kam ont-söwent schlaf mat mir, pelselâwend giĕn ech dir, dernô weisen ech der de dir; — rm. *hop săracă*. (Sch. F. W.)

Ilie (◡◡◡): Illés: Elias: der swuntu Ilie brängt e schwer

wadder: Augustus 2., a zivatarok ideje: Eliastag am 2. August, wenn schwere Gewitter nieder zu gehen pflegen; — rm. *Ilie*.

Jits: a György névnek rövidített alakja; — rm. *Ghiță Dită*.

Juon tirtsa-pirtsa: minden lébe kanál, gúnyneve a mindenbe avatkozó embernek: Spottname für Johann oder Hans in allen Gassen; — *Īion tirta-pirta*. (Sch. F. W.)

Kakēbalē (∪∪∪): esendes, nyugodt ember: ein gelassener Mensch; — rm. *cacă + bală*. (Br.)

Kakēfrikē: félénk ember, nyúlszivű: Hasenfuss; — rm. *cacă + frică*. (Br.)

Karenitsch (∪∪∪): gúnyneve a tanitónak: spött. Beiname eines Lehrers; — rm. *care nici* (?) (St.)

Kauterēu (∪∪∪): czivakodó ember gúnyneve: Spottname eines händelsüchtigen Menschen; — rm. *caută rău*. (Br.)

Kokosch (∪∪): lónév: Nom. prop. für Pferde; — rm. *cocoș*.

Kokoscheicher (pl.): piros tavaszi hérics: Hundszahn; — rm. *cocoșei*. (F. M. (K.))

Koltsát (∪∪) m.: hosszú, kiálló fogú ember gúnyneve: Spottname eines Menschen mit hervorragenden Zähnen; — rm. *colțat*.

Krivits (∪∪): gúnyneve az olyan embernek, ki mindig fázik: Spottname für einen, der immer friert; — rm. *criveț*.

Kuschmētudjer: Tivadar, a ki a kucsmáját sem veszi le; verebek vannak a kalapja alatt: Theodor, der sich nicht einmal die Kappe abnimmt; — rm. *cușmă + Toader*. (K. G. B.)

Lassēmē (∪∪∪) m.: tehetetlen ember gúnyneve: Spottn. für einen energielosen Menschen; pl. döt as uch der lassēmē schi eu te las; — rm. *lasă-mă*.

Lingoarē (∪∪∪): növény: Heuhechel; — rm. *lingoară* (K.)

Lobodē (∪∪∪): paréj: Melde, Schlingpflanze; — rm. *lobodă*. (F. M.)

Lungân (∪∪): hosszú ember gúnyneve: Spottn. baumlanger Kerl; — rm. *lung, lungan. Lungană* f.: ugyanez; — rm. *lungan*.

Lup: himorja: Klappertopf; — rm. *lup.* (K.)

Mardjoalë (◡◡◡): esetlen asszony: plumpes Frauenzimmer; — rm. *marghioalë.* (Br.)

Marukichi (◡◡◡◡): Mariska: Mariechen; — rm. *Mărucă.* (K. N. W.)

Matrëgunë (◡◡◡◡): maszlagos nadragulya: Waldnacht-schatten; — rm. *mătrăgună.* (K. N. W. — K.)

Moi: az oláh gúnyneve: spottw.-Rumäne; der Moi dõnzt mat dem botsu noch; — rm. *măi.*

Momëligë (◡◡◡◡): puliszka, tehetetlen ember: eigentl. Palukes; Spottn. für einen gelassenen Menschen; pl. ta bast uch der Momëligë necheartë; — rm. *mămăligă.*

Mossere holde: hosszú lépésekkel járó ember gúnyneve: Spottn. von einem, der grosse Schritte macht, als ob er etwas messen würde; — rm. *măsură holde.* (Br.)

Murgë f.: lónév: Nom. propr. für braune Pferde; menj murgë mat der gädjer schal, dâi vos zem teiwel an de hall; rm. *murgă.* (St.)

Nikowits (◡◡◡) m.: pinty: Bleifink; (lat. *fringilla montifringilla*); slav., der tsaiku uch der nikowits. (Sch. J. K.) (?)

Nutsken (◡◡), *Nutsel*: Annuska, a N. név kicsinyítése, egyszerű asszony: dim. von Nuts; Schätzchen, unscheinbares, einfaches Frauenzimmer; — rm. *Anuță, Nuță.* (Sch. F. W.)

Opri m.: rövidlátó ember gúnyneve: Spottn. einer, der schlecht sieht, oder aus Unachtsamkeit alles übersieht; ebből *oprish*; — rm. *Opre.* (K. N. W.)

Papelapte, Papëlätsch m.: tehetetlen személy: energielose Person, Spottn.; — rm. *papă + lapte.* (Br.)

Parpanželes (◡◡◡◡) m.: gúnynév, ügyefogyott ember: Spottn. Tolpatsch; — rm. *paranjel.* (K. N. W.)

Pischoi (◡◡): gúnynév: Spottname; — rm. *Pišoř.* (Br.)

Pischoťkë (◡◡◡): gúnynév, húgyos: Bettpisser; — rm. *Pišotčá.* (Br.)

Pintinog (◡◡◡◡): lónév: Nom. prop. für Pferde; ebből *pintinogich*; — rm. *pintenog.* (Br.)

Piperi (∪∪∪) m.: tisztátalan, rendetlen ember: schmutziger, unordentl. Kerl; — rm. *piper*. (K. N. W.)

Pitschok (∪∪) m., *Pitschokán* f.: gúnynév: Spottname; — rm. *piciocă*. (Br.)

Pletschintě (∪∪∪): gúnynév: Spottname; — rm. *plăcintă*. (Br.)

Poděrásch (∪∪∪) m.: gúnynév: Spottname; — rm. *pădure* (?) (Br.)

Poduretsig (∪∪∪∪): gúnynév: Spottname; — rm. *pădureț* (?) (Br.)

Pom en kurte: gúnynév: Spottname; — rm. *pom in curte*. (Br.)

Popârě (∪∪∪): gúnynév: Spottname; — rm. *păpară*.

Popchen (∪∪): zsidó cseresznye, piros páponya: Iudenkirsche; — rm. *popă*, (tbssz. dial.) *poplă*. (K.)

Poták (∪∪) m.: gúnynév: Spottn.; — rm. *petac, potac* (?) (Br.)

Priân (∪∪) m.: ökörnév: Nom. prop. für Ochsen; — rm. *prian*. (St.)

Prepolitsch, Prikulitsch (∪∪∪): farkassá vált ember, prikulics: Wehrwolf; — rm. *priculică*. (H. W.)

Puikablamen: nőszírom: Schwertlilie; *puikaschnáwel* m.: csibehúr: Knöterich; — rm. *puică*. (F. M.)

Rěutsche (∪∪): rossztevő, haszontalan; Thunichtgut, Nichtsnutz; — rm. *rău*.

Roiba, Roibitsa (∪∪∪): lónév: Nom. prop. für Pferde; ebből *roibich*: rőthlich; — rm. *roib, roibiță*.

Ruptură (∪∪∪): gebe: Schimpfwort für Pferde; Schindmähre; — rm. *ruptură*. (Br.)

Ruschets (∪∪) m.: vörös ökör neve: Nom. propr. für rote Ochsen; — rm. *roșu, roșel*. (St.)

Skumpete (∪∪∪): zsugori ember gúnynéve: Geizhals, Spottname; — rm. *scumpete*. (Br.)

Slenině (∪∪∪): gúnynév: Spottname; — rm. *slănină*.

Spik: lewendula: Lawendel; — rm. *spic*. (K.)

Spunemult: fecsegő ember, gúnynév: Spottname, schwatzhafter Mensch; — rm. *spune + mult*.

Schtir: virág, amaránt, százszorszép: wilde Melde, Tausend-schön; — rm. *štir*. (F. M.)

Stoikě: gúnynév: Spottname; — rm. *Stoicǎ*.

Stroiě: gúnynév, fajankó, együgyű ember: Spottn., Tölpel, Einfaltspinsel; — rm. *Stroie*.

Surdilě: gúnynév, süket ember: Spottn.. Tauber; — rm. *surdilǎ*.

Talepinesker: növény, farkasborostyán, hárs: Pflanze, Kelerhals; — rm. *tulpine* (?)

Tetár (◡◡) m.: lónév: Pferdename; — rm. *tătar*. (Br.)

Tontesch: Totjes, együgyű ember: Tölpel; — rm. *tont*. (Th.)

Tremures (◡◡◡): gúnynév: Spottn. — rm. *tremur*. (Br.)

Tsetsei (◡◡): gúnynév, fajankó: Spottname, Tölpel, Einfaltspinsel; — rm. *ŢeŢei*. (Sz. R.)

Tsets de barbě: a kecske mellékeve: Beiname der Ziege; rm. *ŢeŢ de barbă* (?) (Sch. J. K.)

Tsineminte: az oláh mellékeve: Beiname des Rum.; átv. ért. gúnynév, olyan ember, a ki haragot tart, felró, boszút forral: einer der etw. im Sinne behält, nachträgt; — rm. *Ţine minte*.

Tsiprik (◡◡): palka: Seebirse; — rm. *Ţipiric*. (K.)

Tschuri: a cigány mellékeve: Beiname des Zigeuners; weil er früher Siebe machte; — rm. *ciur*. (Br.)

Uretche (◡◡◡): gúnynéve olyan embernek, a ki nagyot hall: Spottname, Schimpfwort für einen, der nicht hören will; rm. *ureche*. (Br.)

Werdets (◡◡) m.: az oláh mellékeve: Beiname des Rum.; rm. *verdeŢ*. (H. W.)

Wodě: gúnynév: Spottn.; — rm. *vodă*. (Br.)

Žigoti (◡◡◡): káromkodás, szitok: Schimpfwort; — rm. *jigodie*: tulajdonk. kutyabetegség.

Žoiană, Žoikě: tehénnev, olyan tehenek és borjúk neve, a melyek esütörtöki napon (rm. *joii*) jöttek a világra: Nom. propr. von Kühen u. Kälbern, welche an einem Donnerstag zur Welt kommen; — rm. *joiană, joică*.

TANUSÁGOK.

Az erdélyi szász nyelvbe került román elemek összeállításából világosan kitetszik, hogy e két nép századok óta érintkezik egymással s él együtt erdős-völgyes hazájában. II. András királyunk adománylevele azt mondja, hogy a mai Fogarasmegye nagy része a bevándorolt jövevényeké legyen «az oláhok és besenyők erdejével együtt», a mi határozottan arra vall, hogy a szászok bejövetelükkor itt találták a románságot s hogy tehát első megjelenésük ideje óta Erdély földjén állandóan együtt élnek. A román kölcsönszók nagy száma szintén azt igazolja, hogy e befolyás igen régi keletű. Minden esetre azok a kölcsönszók a régiebbek, melyek a pásztorkodásra vonatkoznak; a román elemeknek nagy része azonban úgy jutott a szászok nyelvébe, hogy maguk is tudtak románul. Most is több szász tud románul, mint megfordítva.

Mennyire elterjedt a szászok között a román nyelv tudása, mutatja az az állítólagos tény, hogy két szász paraszt, a ki Erdély különböző részeiből származik, melynek nyelvjárása nagyon különbözik egymástól, a román nyelvhez folyamodik, hogy jobban érthessék egymást és így folytatják beszélgetésüket Riède-mer blésch : beszéljünk oláhu!

Ha ez némi tulzás is, mégis azt tanusítja, hogy a román nyelvet majdnem minden szász ember érti.

Az 1880-iki népszámlálás adatai szerint ugyanis volt 198,913 szász, kik közül 90,970 beszélt románul; míg az 1.146,611 román közül alig tudott 8768 németül. A románul tudó szászok száma azóta még szaporodott; kivált 1883 óta, mikor a szász középiskolákba behozták a román nyelv tanítását. Ehhez még hozzájárul az a körülmény, hogy a szász városok a legrégebb idő

óta szoros barátságban élnek a moldvai és havasalföldi vajdák-
kal (V. ö. N. *Iorga*: Documente românești din arhivele Bistriței);
valamint hogy a két fejedelemségben a szászok mint kereske-
dők s iparosok állandóan jártak-keltek. Ez a folyamat tart ma
is, hogy Romániába megy igen sok szász ember szerencsét
próbálni s mihelyt egy kis pénzre tesz szert, újra visszatér régi
otthonába. Ilyenformán a román életbe teljesen belekerülve,
igen sok olyan szót kezd használni, melyekre különben nem
volna szüksége. Különösen a falvak lakosságának nyelvében
vannak elterjedve a román szavak; némely helyütt jóformán
minden második szó az, pl. Ernst *Thullner*: «Bäi der Kalefok»
című versgyűjteményében a következőket olvashatni (19. szám.
Ärbes wedder de Wänd):

Et git halt en Gemīn am Lōnd,
Do senj de Letj schun halwich blēsch :
Munchenen setj em Werbes drōn
Und hirt e riēden e Gewēsich,
Em wiss netj as dōt saksesch nōch ;
Em dinkt bāinō, et riēd e Blōch :
«E Honz !
Gāw det *Furkoichen*¹ hiēr
Und long mer droden den *Tschokan* ;²
Dois de *Karuts*³ uch schnell ervir
Und fuēr und brāng en puēr *Bostan* !⁴
Nomm det *Toporrchen*⁵ der uch māt
Und hä en wāvel *Skinye*⁶ äm.
Doch net fuēr *jute*,⁷ fuēr äm Schrätt,
Sonst brāngst te mer de *Jape*⁸ äm.
Froeh de *Krischmar*⁹ uch, häw e noch
Vun diēm tsejōrije *Pelinn*¹⁰
Ich broch en *Tschuttra*¹¹ voll gen Woch
Wel mer't *Purtschelchen*¹² dro *belinn.*»¹³

¹ kis villa. ² kalapács. ³ kocsí. ⁴ tök. ⁵ balta. ⁶ tövis. ⁷ gyorsan.
⁸ kancza. ⁹ koresmáros. ¹⁰ ürmös. ¹¹ csutora, palaczk. ¹² malacz. ¹³ levágni,
ölni.

Ugyan e községben megtörtént, hogy a pap kiadta a parancsot a kurátoroknak, kövessenek el mindent arra nézve, hogy sem ők, sem a hívők ne használjanak többé román szókat szász szavakkal vegyesen. Ezeknek egyike e szavakkal igéri, hogy eleget fog tenni a pap kívánságának: «Ich gië me Wirt, i mer *por-ninn* (rm. *pornesc*), mer wällen es na schi *muntschin* (rom. *muncesc*).

Annak bizonyosságára, hogy mennyire összevegyítik a szász és román szókat, a következők szolgáljanak tanuságul, melyeket a szász népköltészetből jegyeztem föl:

«*Hopp serakě* vor der dir,
Kam entsōwend dōnts mat mir;

Dau der bloch de blēchā schläg,
Schläg e se mat der ěssigkräg;
Fututs mortsi luf dervun,
Wuërt ich wäll dich schu bekunn.»

«*Hoppandraina*, *hoppantschuk*,
Wuërt *pitschoke sě te apuk*.»

«*Moi tu moi*, span ous de *boi*
Und lass se ě wenig *munka*,
Dro fuëre mer weder *asa*
Bás bei denj *muměta*.»

«Half Gott! *bcal tot!*»

«Et kum e blōch ous blēschem lönd
Mat dem *botsu* án der hōnd.

Fututs mortsi luf dervun,
Marre wäll ich dich schu bekun.»

* * *

Ach, wäi säiss und *bukuros*,
Soss ech dir af denjem schöss.

* * *

Astäpte mat der *lapte*,
De mäcker kift uch mältsch.

* * *

Wat wallte, *ku kuru en ballě*,
Wuër sollte, *ku kuru en boltě*?

* * *

Pätsche am lönd
Zärě an der stönd!

* * *

Pläk am lund,
Wenjstock am sund,
Bots an der hund,
Zärě an der stund! (Sch. F. W.)

* * *

Unebe-dunebe-doi,
Kitschi kičwer *moi*,
Int, zwē, drōi,
Ta bast frōi. (Gyermekvers játéknál.)

* * *

Etam, betam, tsitsa mea,
Abri, fābri, domni mea
Ats, puts in der nuts
Aër, vaër, vier, vant! (K. N. W.)

* * *

Suia, suia pierschekárn,
Diër mich säkt, dier huët mich gárn. (Sch. F. W.)

* * *

Tiremi-hier, *tiremi*-duër
Meruch an der gresster muër;
Zelētst wor nast mi am bedjel.

* * *

Bisebōi, krech ant hōi
Mältsch ant flēschen, huëwer ant tēschen,
Plutsch an de böch. (H. F.)

* * *

Frits, widiwits, klener *burets*,
Krech ant *kotets*. (Gúnyvers.)

* * *

Jits, Pits, lapte gros
Munkě zarě bukuros.

* * *

De zârě
Hun ich gârën
Wäi deschnī am ârën. (Br.)

* * *

Az erdélyi szász nyelv román elemeit a következő 5 csoportba állíthatjuk össze :

1. Olyan szók, melyek teljesen megőrizték romános alakjukat, legfeljebb a kiejtésben történik némi változás, pl. : brinsě, merinde, diplě, lěutě, pilla, pretin, minune, tshobân, nekás, sluschbě stb.

2. Olyan szók, melyeknek már szász végzetük van, de mindamellett még mindig rájuk lehet ismerni, hogy a románból származnak ; ide tartoznak :

a) a románból átvett igék: A szászok a román ú. n. rövid infinitivus alakjához hozzáadták az *-n* és *-en* ragot, pl. : apukán, aschezán, deskintán, kesnin, nepustin, povestin, pomenin stb. (a román szótárakban csak a *præsens* első személye található, azért mi is mindig ezt a személyt adtuk);

b) gyűjtőnevek, a melyeknek többes számú román alakja szolgál a szászban mint egyes szám, a mit szükség esetében a szász többes számú raggal (*-e*, *-en*, *-er*) látnak el; pl. *burets* (rm. burete plur. bureți), *opintsch* (rm. opincă plur. opineți), *nutsch* (rm. nucă plur. nucți), *klötsch* (rm. colac plur. colaci), *brintsch* (rm. brîncă plur. brînceți), *paputs* (∪∪∪) (rm. păpușe plur. păpuși) (V. ö. K. N. W. a *paputs* (∪∪∪) szó alatt mondottakat), *kratsewets* (rm. crastavete plur. crastaveți), *batsch* (rm. bucă plur. buci), *giltsch* (rom. gîlcă plur. gîlci) stb. ;

c) semleges nemű főnevek, melyeket a szász nyelv román főnevekből a *-chen* kicsinyítő képzővel alkotott; pl. *almeroichen* (rom. almeroși), *toporchen* (rom. topor), *burloichen* (rom. burloși), *purtschelchen* (rom. purcel), *skurtechen* (rom. seurteică), *flirchen* (rom. fluer), *flutterchen* (rom. flutur), *dregutsken* (rom. drăguță), *ketrenitsken* (rom. cătraniță);

d) melléknévek, különösen a román participium perfectumi alakjai, melyekhez *-ich* képzőt ragasztottak; pl. *frikosich*, *jutich*, *mutich*; — *ameritich*, *busatich*, *blestematich*, *prepeditich*, *genekeschitich*; ez utóbbi még főnévül is szolgál, pl. vor genekeschitijem (haragjában).

3. Olyan szók, melyek úgy keletkeztek, hogy a szász nyelv a román szóhoz hozzátoldotta annak jelentését, fordítását és mint összetett szavakat használja; pl. *brinsekäs* = *brînză* + *käs* (sajt), *biseböi* = *biză* + *böi* (dongó + méh), *bufarn* = *boș* + *farn* (bika + tulok), *oulendekel* = *oală* + *deckel* (cserép fazékfödél), *kalefok* (∪∪∪) = *kale* + *fok* (kályha); nép-etymologia a latin *calefaciō*ból, a szó második része azonban a rm. *foe* (tűz).

4. A házi állatok tulajdonnevei, a növények népies elnevezései és a gúnynevek nagy száma a románból származik; ezeknek tekintélyes része szintén összetétel, még pedig:

a) általánosak; pl. : *Kautereu*, *Tsineminte*, *Papelapte*, *Hants*

fore Holde, Spunemult, Kuschmetuader, Lassemě, Karenitsch, Mossere holde, Kakefrikě, Rěutsche, Laude me gurě ;

b) testi fogvatkozásokból eredő gúnynevek ; pl. : Urethe, Opri, Buzilě, Koltsat, Lungan, Pischotke, Koios ;

c) tulajdonságokat kifejező gúnynevek ; pl. : Momeligě, Skumpete, Tsetsei, Stroiě, Halepapi, Hopserákě, Tulemute, Popârě, Popě, Buglě ;

d) állatnevek ; például : Murgě, Belaně, Florikě, Roibitse, Ruschets, Boian, Brezoi stb. ;

e) növények nevei ; pl. : Brendusch, Guëgëlitsch, Haritsch Kokoscheicher, Lobode, Matreguně stb.

5. A románból származó helynevek, folyónevek, hegynevek stb. eredeti alakjukban használatosak, még pedig nemcsak a szász dialektusban, hanem a felnémet irodalmi nyelvben is épen ilyen változatlan román alakban fordulnak elő, a mi annak a bizonyítéka, hogy eddig az illető nevek helyett mások nem léteznek és hogy minden esetre a románoktól származnak. Hogy mily mértékben vették volna át ők is idegen, pl. a szláv nyelvből ezeket az elnevezéseket, azt kideríteni nem ide tartozik, különben is ez sok esetben még el nem döntött kérdés ; tény az, hogy a jelenlegi állapotban közvetlenül a románból kerültek a szász nyelvbe, ilyenek pl. : Brad, Bran, Butschetsch, Propáschte, Krepetura, Fetifoi, Krukur, Lâmbě, Mogurě, Botrině, Piatrě Mare, Negoii, Jäser, Negovan, Surul, Vuneturě, Pojáně.

Láttuk, hogy a románokkal való érintkezés jelentékenyen megszorította a szász dialektus szótárát.

Az idegen befolyás mutatkozik a nyelvtanban is, a hol olyan jelenségekkel találkozunk, melyek más német dialektusokban hiányzanak, tehát nyilvánvaló, hogy részint a magyar, részint pedig a román nyelv hatására vezethetők vissza.

A mi a hangtani jelenségeket illeti, a következőket soroljuk föl :

1. A két román gutturalis hang *i* és *ă*, a mely hiányzik a szász nyelvben, *i*-vé, *e*-vé, vagy *ó*-vá lett ; pl. : astimper > astimper ; bġlană > belaně és bolaně ; băţ, biţ > bots.

Az *sz*-hang a szók elején átváltozott *ts*-vé, a mint ezt külön-

ben a magyarból átvett szász szavakon is tapasztaljuk: pl.: szé-kely rom. *secui* > tsékel; szarka rom. *sarcă* > tsarkē; szajkó rom. *saicu* > tsauku; szablya rom. *sabiē* > tsobjen és tsuobieh; szegfű > tsakfi stb.

A *d* hangból a szók közepén, különösen az *l* hang előtt, *r* lesz, a mi különben a szászban általános jelenség, még a fel-német szavakban is, pl.: papárad*e* > papērar*e*, pudligar > purli-gar, bredel > brerel; ilyen német minták után: Knödel > knerl > Kittel > kerl, Schädel > scharl, Bettler > barler, rüttle > rerlen, schüttle > scherlen etc.

A *b*, *g*, *d* mediák különösen a szó elején és végén átmennek a megfelelő *p*, *k*, *t* tenuisba, pl.: negot > kots, kolib*ā* > kalip, brinz*ā* > pränts, jigodi*ē* > žigoti.

E jelenségre is találunk mintákat a felnémetből átvett szók-ban, pl. németül Busserl > pussi, Bursche > pursch, Bum > pum, Burzelbaum > purzelbam, Bagage > pakaži, Buckel > pukel, Bis-cuit > pischkot.

Alaktan tekintetében a következőket jegyezzük meg:

A románból átkerült főnevek vagy megtartották eredeti nemüket, vagy megcserezték, úgy hogy pl. egy román himnemű főnév a szászban nőneművé lett és megfordítva, avagy végre a román kölesönszók a szászban kétféle nemmel használatosak, például *a*) calic = der kalik, băț = der bots, capr*ă* = de kápré, crosne = de krosne, minune = de minune, colib*ă* = de kalip stb.; *b*) brinz*ă* f. > der brins*ě* (t. i. käs) m., fluer m. > de flur f., scumpete f. > der Skumpete (mint gúnynév), scurteic*ă* f. > det skurtechen n., puic*ă* f. > der puika (t. i. kukesch) m., hor*ă* f. > der hora m., calabalic m. > de kalabalik f., cioacl*ă* f. > der tschoakle m., crastavete m. > de kratsewets f., surdil*ă* f. > der Surdile (mint gúnynév); *c*) pränts m. és f., krutsche f. és n., nekas m. és n., kotets m. és n.

A románból származó *-a* *-ra* végződő nőnemű főneveket a szász a nőnemet jelentő *-n* (an) német *-in* raggal látja el, pl. rom. clo*ă* > klokan; rom. picio*ă* > pitschokan.

A mellékneveket a szász nyelv úgy honosítja meg, hogy a németben általánosan járatos *-ich* képzővel látja el azokat, pl.

golic, krudich, pestritsich, tikelossich, tresnitich, lakomic. Megjegyzendő, hogy különösen elterjedtek a használatban a román participium perfectum alakjából szintén *-ich* képző segítségével származtatott melléknevek, pl. bleguschatic, peritich, minunatic, posnatic, kuratic.

A mi az igeragozást illeti, már megmutattuk, hogy a szászban a románból származó igék az infinitivus u. n. rövid alakjához az *-n- en* ragot csatolják; az így keletkezett szász infinitivus aztán alapul szolgál a conjugationak is, pl. Jelen idő: ech gitschin, ta gitschist, hië gitschit; plur: mer apukan, ir apukat, sei apukan.

A jövő idő képzése teljesen megfelel a szász igék ragozásának, a mennyiben azt az infinitivusból a «warden» segédige hozzájárulásával képezik; pl.: er wart mich noch pomenin; et wit sich jö emöl seturân.

A múlt ideit (perf. plusquamperf., fut. exactum) szintén rendszeren képezik a participium perfecti és a «hun» s «senj» segédigék összeállításával; pl. dit hun ech noch netj potsit, mer hun es genäch kesnit, er huët mich häi (ge) nepustit, se hadde mich de tot golit. Megjegyzendő, hogy némely igében a szász perfectum képzésénél használt *ge-* előszóttagot alkalmazzák; pl.: ech ba genekeschit genäch; em wit en uch dohar gelepedat hun; em huët mer de stîn (határkő) gemutat. Az igeragozás más-különbben egészen a szász igék mintája szerint történik.

Felemlítjük azonban még azt is, hogy a szász nyelv néhány román igéből a *ver-*, *be-* és *tse-* előszóttagok által összetett igéket képez, a melyek a perfectumban a *ge-* előszóttagot nem veszik fel, pl. ver-lepedân, tsetschufulin, bekatsen; perf.: verlepedat, tsetschufulit, bekatst.

A mondatban dolgában is érezhető a szász dialektusban a román nyelv befolyása, a mennyiben egészen romános szórend, kifejezés módok, szerkezetek stb. találhatók nemcsak magában a szász nyelvjárásban, hanem ennek révén a felnémetben is. Ezek olyan gyökeres eltérések, hogy az általánosan elfogadott német irodalmi nyelvben a légnagyobb hibák gyanánt tűnnek fel.

Ide tartozik első sorban a tagadás. (negatio) használata az imperativus előtt, pl. : *nätj dau dot* (nicht thu das e. h. thu das nicht) = ne tedd azt; román: *nu fă aceasta*; *näimentem sō et* (niemandem sag's e. h. sag's niemandem) = ne mondd meg senkinek; rm. : *nu spune nimeruï*; *netj lass dich!* = ne hadd magad; rm. *nu te läsa* stb.

A tagadó szócskának ez elhelyezése az imperativus előtt a német irodalmi nyelvben jóformán ismeretlen, habár néha, de nagyon ritkán, ott is előfordul, így pl. Grillparzer F. «Sappho» című tragédiájában V. felvonás, 6. jelenet, a hol Sappho azt mondja Phaonnak: *nicht* berühre mich! Ich bin den Göttern heilig! e. h. berühre mich nicht. De ott is csak a versmérték követelményének engedve használta a költő ezt a szokatlan szórendet.

Ellenben a szászoknál, még ha németül is beszélnek, de különösen a dialektusban ez a constructio általánosan használatos és szó sincs róla, hogy valaki szászul beszélve a tagadó szócskát máshová helyezné mint a parancsoló mód elé.

Szintén a románból van véve a német szerkezettel ellenkező kettős negatio használata, a melynek a latin nyelvben affirmatív értelme volt; pl. : *ech hun nätj en Kretser gēlt nätj verdänjt* (egy krajezárt sem kerestem), rm. *n'am căstigat ničē un cr.*; *ech hu mat näimentem nast*: *n'am cu nimenŭ nimic*; *e huēt nichen rauhigen ugeblak nätj gehuēt*; rm. *n'a avut ničē o minută liniștită*; *et wōr nichen hangd nätj dō et frōgt nichen hangd nätj no em*; *mer senj näimentem nast schäldich*. rm. *nu'ī sintem datorŭ nimeruï*.

A szász nyelv a román minta szerint olyan kifejezéseket használ, melyek a németben hasonló összefüggésben nem fordulnak elő vagy egészen más jelentésűek; pl. : *ech gewanen det gēlt ous em bedjel*: kiveszem a pénzt az erszényből; *e kontj det gedeier netj mi ous em stōl gewanen*: nem tudta a marhát az istállóból kiereszteni; *se kondjen dabia de wuēgen ousem samp gewannen*; alig tudták kihúzni a kocsit a mocsárból; *mer gewannen die ierdēpel*: kiássuk a burgonyát; mindezek a példák a román *scoate* igének hatása alatt keletkeztek; a *scoate*

banii din pungă: scoate vitele din grajd.; scoatem cartofi. stb. Ide tartozik még ugyancsak ez igéből szintén a román nyelv mintájára képzett főnév «*det gewonnen*» rm. seosul; pl.: et wor gruët am ierdēpel *gewannen*: a burgonyaaratás idejében történt.

A szekernek hátulsó részét szászul nērsch-nak mondják, rm. curul carului; pl.: stüsst de wüēgen mat dem nērsch vorun anen; rm. cu curul înainte; e kum uērschlonjan (német rücklings = hátrafelé) erous; e as hetj mat dem nērsch vorun afgestōden, mondják emberről, a kinek rossz kedve van, v. ö. bal lábbal kelt fel; rm. s'a sculat cu curul înainte.

Általánosan el van terjedve, hogy a «warden» és «wallen» helyett a jövő idő kifejezésére inkább a «sollen» segédigével kapcsolják össze az infinitívust; pl.: mer *solle* maren an de basch füeren: holnap az erdőbe fogunk menni; rm. sã mergem in pădure; még akkor is, ha senki sem kívánja, vagy parancsolja azt, hogy menjünk; kam, ich soll der ast sōn = mondjak valamit e. h. ich will der etwas sagen; rm. șã-ți spun ceva.

A «bei» előjáró (úgy mint a román «la») megfelel a szászban erre a két kérdésre «höl és hová»; pl.: ech ban bäi em frändj gewiēst = egy barátomnál voltam: rm. am fost la un prieten; na, kut uch bäi âs = jertek hozzánk: rm. veniți la noi; e gīt schu langēnhar bäi et = hozzá megy (udvarol neki; rm. umblă la ea.

Végre felhozok még egy néhány közmondást és szólásmódot, a melyek szintén nagyon divatosak a szász nyelvben és vagy általános életszabályt fejeznek ki, vagy pedig a többi nemzeti ségeket, különösen a románokat gúnyolják.

Különben ezek is a szász nép önérczeteről és kiváltságos állásáról tanuskodnak; pl.:

Der wulf wiēselt det hōr, awer netj de uērt (H. W.) } A farkas sző-
Der hangt lét det hōr, awer den terwen netj. (Br.) } rőt, nem aka-
ratját változ-
tatja.

Ous em handg mocht em niche böflisch: Kuttyából nem lesz szalonna.

(V. ö. rm. lupul lasă perul, dar neravul nu.)

E drēt et wäi der tsigun det eisen : Forgatja mint a cigány a vasat.

E drēt et, wäi der bloch det werbes.

Half tsigun kit dervun : Fél cigány, egész siker.

Tschei en munē, nui mintschune.

Dake dai, nai.

Dupo ploaiē kepeneag.

Kuru bate gura.

Pischen ohne furtsen as wäi en blēsch hufzet ohne musik.

Der sak huēt de bondjel fangden : Megtalálta a zsák a foltját.

(V. ö. şı-a nemerit sacul petecul.)

E as em an de koschâr geröden : Belekerült a vadászterületébe.

Wiēr an de wedje satst, ko leicht flure schnedjen : Könnyű nád között sípot csinálni.

Ámbár az erdélyi szászokat a józan, mértékletes életmód, az ősi szokásokhoz való szívós ragaszkodás és conservatív jellem megőrizte az eloláhosodástól, úgy hogy pl. : a románoktól nagyon kedvelt tarka ruházatot ilyen kifejezéssel utasítják vissza: et as mer tse blēsch, és tovább egyes házasságok a szászok és oláhok között alig fordulnak elő, mégis érezhető a román nép hatása nemcsak viseletben, hanem szokásokban, gondolkodásmódban, szóval az egész népéletben, a mi különösen azokból a szavakból és közmondásos kifejezésekből tűnik ki, melyek szokásokra (családi életre, vásár, kereskedés), foglalkozásra (pásztorokodásra, tejjgazdaságra, marhatenyésztésre, földművelésre), babonára stb. vonatkoznak és a melyek kifejezést nyernek a népköltészetben, szólásmódokban, varázsigékben, gyermekversekben stb.; ilyenek pl. a következők: zilebábē, schluschbe möchen, for de brinkē verschreiwen, deskintân, det ēscherche köchen, mäschemaltsch (rm. lapte de pasere), bikamaltsch, baschgrussen (rm. mama pădurei) stb.

Értekezésemben lehetőleg hű képét iparkodtam adni a román befolyásnak. A nyelvi részben, azt hiszem, sikerült elérnem czé-

lomat. Az erdélyi szász népelet egyéb jelenségeinek összefoglalása s tanulmányozása a román befolyás szempontjából már egy másik tanulmány keretébe tartozik. A fősoroltak azonban hangos tanuvallomást tesznek arról, hogy a románság hatása régi keletű, az első találkozás idejétől datálódik s hogy a szász népben és nyelvben igen mély nyomokat hagyott.

